

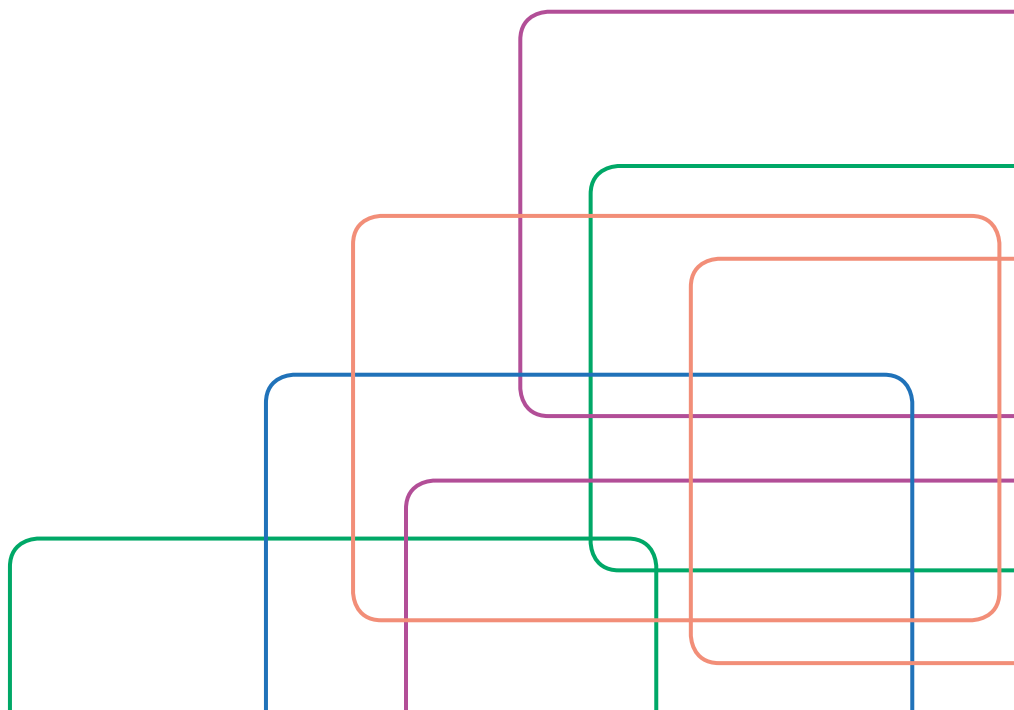
HRVATSKA NARODNA BANKA

Platne kartice i kartične transakcije

Statistika platnog prometa

2014.

Godina I. · srpanj 2015.

Izdavač

Hrvatska narodna banka
Direkcija za izdavačku djelatnost
Trg hrvatskih velikana 3, 10002 Zagreb
Telefon centrale: 01/4564-555
Telefon: 01/4565-006
Telefaks: 01/4564-687
www.hnb.hr

Molimo korisnike ove publikacije da pri korištenju podataka obvezno navedu izvor.
Sve eventualno potrebne korekcije bit će unesene u web-verziju.

ISSN 1849-790X (online)

Pregled kartičnog tržišta RH

Izdavatelji platnih kartica

26 kreditnih institucija
2 institucije za elektronički novac

Prihvatitelji platnih kartica na EFTPOS uređajima

20 kreditnih institucija
2 institucije za elektronički novac

Kartične sheme (abecedno)

Četverostrane kartične sheme

- MasterCard®
- Visa®

Trostrane kartične sheme

- American Express®
- Diners Club International®

Osnovna statistika RH

Populacija / poslovni subjekti

4,285 mil. stanovnika
0,283 mil. poslovnih subjekata (nepotrošača)
56.594 km² površina RH

Broj imatelja platne kartice

Potrošači: 3,191 mil.
Poslovni subjekti (nepotrošači): 0,278 mil.

Broj platnih kartica

Debitne: 6,834 mil.
Kreditne: 1,825 mil.

Nacionalna kartična plaćanja

Broj: 328,758 mil.
Vrijednost: 118.907,568 mil. kuna

Infrastruktura

EFTPOS uređaji: 99.515
Bankomati: 4.222

Sadržaj

1. Uvod.....	1	4. Kartične platne transakcije.....	16
1.1. Struktura publikacije.....	1	4.1. Ukupne kartične platne transakcije.....	17
1.2. Zakonodavni okvir.....	1	4.1.1. Nacionalne kartične platne transakcije.....	17
1.3. Metodologija.....	2	4.1.2. Međunarodne kartične platne transakcije.....	21
2. Struktura kartičnog tržišta i platnometna infrastruktura	4	4.2. Usporedba korištenja platnih kartica i gotovog novca.....	22
2.1. Kartične platne sheme.....	5	5. Prihvat platnih kartica.....	23
2.2. Platnometna infrastruktura.....	6	5.1. Ukupan prihvat platnih kartica.....	24
3. Tržište platnih kartica u RH.....	9	5.1.1. Prihvat platnih kartica izdanih u RH.....	26
3.1. Platne kartice.....	10	5.1.2. Prihvat platnih kartica izdanih u inozemstvu.....	27
3.1.1. Stupanj tehnološkog razvoja platnih kartica u RH..	13	6. Transakcije prihvata platnih kartica prema djelatnostima trgovaca.....	30
3.2. Imatelji platne kartice.....	15	7. Pojmovnik.....	32
		8. Dodatak.....	33

1. Uvod

Konkurentna i učinkovita tržišta financijskih usluga izrazito su važna za svako gospodarstvo pa tako i gospodarstvo Republike Hrvatske (u nastavku teksta: RH). Jedan od preduvjeta za učinkovito i konkurentno tržište jest jasan i transparentan zakonodavni okvir. Direktivom o platnim uslugama 2007/64/EZ¹, čije su odredbe transponirane u Zakon o platnom prometu (“Narodne novine”, br. 133/2009. i 136/2012.; u nastavku teksta: ZPP), prvi put su se na jedinstven način uredile platne usluge za cijeli Europski gospodarski prostor. ZPP-om uređuju se platne usluge, pružatelji platnih usluga, obveze informiranja korisnika platnih usluga te druga prava i obveze u vezi s pružanjem i korištenjem platnih usluga, transakcijski računi, osnivanje, rad i nadzor nad institucijama za platni promet te osnivanje, rad i nadzor nad platnim sustavima. Jedna od platnih usluga koja je uređena ZPP-om jest usluga izdavanja i prihvaćanja platnih kartica.

Najčešće korišten platni instrument u RH jest platna kartica i upravo je na tržištu platnih kartica i kartičnih plaćanja zabilježen stalan rast i razvoj. Tako je u osam godina broj nacionalnih kartičnih platnih transakcija porastao za 61,4%, i to s 203,68 milijuna koliko ih je izvršeno u 2006. godini na 328,76 milijuna koliko ih je izvršeno u 2014. godini. Nadalje, u istom razdoblju vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija porasla je za 39,3%, i to s 85.331,34 milijuna kuna na 118.907,568 milijuna kuna.

Kartična su plaćanja najčešće korišten oblik plaćanja i u državama Europske unije (u nastavku teksta: EU). Prema podacima Europske središnje banke (u nastavku teksta: ESB) u 2000. godini broj kartičnih platnih transakcija bio je na razini od oko 13 milijarda transakcija godišnje, dok je u 2012. izvršeno 40 milijarda kartičnih platnih transakcija². Osim toga, broj kartičnih platnih transakcija po stanovniku i dalje raste u svim državama EU-a.

Svrha je ove publikacije pružiti sveobuhvatan pregled tržišta platnih kartica i kartičnih platnih transakcija u RH u 2014., koji bi trebao poslužiti podjednako korisnicima, pružateljima platnih usluga i ostaloj široj javnosti.

1.1. Struktura publikacije

Publikacija je podijeljena u osam poglavlja.

Prvo je poglavlje Uvod, u kojemu je uz svrhu i strukturu publikacije dan kratak pregled zakonodavnog okvira na temelju kojeg su prikupljeni statistički podaci te osnovna metodološka objašnjenja.

Drugo poglavlje, pod nazivom Struktura kartičnog tržišta i platnoprmetna infrastruktura, daje uvid u modele kartičnih shema i pregled osnovnih prihvatnih uređaja (bankomata i EFTPOS uređaja).

U trećem poglavlju, Tržištu platnih kartica u RH, iznose se podaci o broju platnih kartica i njihovu stupnju tehnološkog razvoja.

Kartične platne transakcije, odnosno četvrto poglavlje, daju uvid u podatke koje su dostavili pružatelji platnih usluga izdavatelji za sve nacionalne i međunarodne kartične platne transakcije koje su učinjene platnim karticama koje su ti isti izdavatelji i izdali. Daje se i usporedba korištenja platnih kartica i gotovog novca u RH.

Peto poglavlje, Prihvat platnih kartica, daje uvid u podatke koje su dostavili pružatelji platnih usluga prihvatitelji za sve nacionalne i međunarodne transakcije prijehva platnih kartica.

U šestom su poglavlju prikazani broj i vrijednosti transakcija prijehva platnih kartica za 2014. razvrstanih prema djelatnostima trgovaca.

Sedmo poglavlje sadržava pojmovnik.

U osmom poglavlju dan je popis tablica, slika i okvira iz publikacije.

1.2. Zakonodavni okvir

Republika Hrvatska u potpunosti je uskladila svoje zakonodavstvo s pravnom stečevinom EU-a u području platnog prometa. ZPP-om platne usluge u RH uređene su istovjetno kao i u EU-u. Tako su među platnim uslugama definiranimi člankom 3. točkom 5. ZPP-a i usluge izdavanja i prihvaćanja platnih kartica.

¹ Direktiva 2007/64/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. studenoga 2007. o platnim uslugama na unutarnjem tržištu

² Europska središnja banka: *Card payments in Europe – a renewed focus on SEPA for cards*, travanj 2014.

Statistički podaci o platnim karticama, kartičnim platnim transakcijama i prihvatnim uređajima prikupljaju se na temelju Odluke o obvezi dostavljanja podataka o platnom prometu i elektroničkom novcu ("Narodne novine", br. 147/2013.; u nastavku teksta: Odluka) koja je stupila na snagu 1. siječnja 2014. godine. Odlukom se propisuje obveza izvještavanja Hrvatske narodne banke (u nastavku teksta: HNB) o podacima u vezi s platnim prometom i elektroničkim novcem te sadržaj, način i rokovi tog izvještavanja.

Odluka je donesena na temelju dvaju zakona:

- Zakona o platnom prometu ("Narodne novine", br. 133/2009. i 136/2012.) i
- Zakona o elektroničkom novcu ("Narodne novine", br. 139/2010.; u nastavku teksta: ZEN).

Odlukom su propisani opseg podataka i izvještajni obveznici. Osim podataka o nacionalnim platnim transakcijama, prikupljaju se i podaci o međunarodnim platnim transakcijama, a izvještajno razdoblje određeno je na mjesečnoj razini.

Prema Odluci izvještajni su obveznici:

1. kreditna institucija (banka i štedna banka) sa sjedištem u RH;
2. institucija za elektronički novac sa sjedištem u RH;
3. institucija za platni promet sa sjedištem u RH;
4. podružnica kreditne institucije (podružnica banke) iz treće države sa sjedištem u RH;
5. podružnica institucije za elektronički novac iz treće države sa sjedištem u RH;
6. podružnica kreditne institucije iz države članice sa sjedištem u RH;
7. podružnica institucije za elektronički novac iz države članice sa sjedištem u RH;
8. podružnica institucije za platni promet iz države članice sa sjedištem u RH;
9. zastupnici pružatelja platnih usluga iz druge države članice sa sjedištem u RH, preko kojih ti pružatelji platnih usluga pružaju platne usluge u RH ako ti zastupnici ujedno imaju odobrenje za pružanje platnih usluga i
10. Financijska agencija.

Odlukom je propisano sastavljanje i dostavljanje podataka o platnom prometu i elektroničkom novcu kroz 11 izvješća:

- Izvješće "Kreditni transfer";
- Izvješće "Novčana pošiljka";
- Izvješće "Izravno terećenje";
- Izvješće "Odobrenje/terećenje bez naloga";
- Izvješće "Gotov novac";
- Izvješće "Čekovi i mjenice";
- Izvješće "Izdavanje platnih kartica";
- Izvješće "Računi";
- Izvješće "Infrastruktura";
- Izvješće "Prihvaćanje platnih kartica" i
- Izvješće "Zakonska ovlast".

U publikaciji je dan pregled platnih kartica i kartičnih platnih transakcija za 2014. godinu kroz statističke podatke prikupljene u tri izvješća: Izdavanje platnih kartica, Prihvaćanje platnih kartica i Infrastruktura.

1.3. Metodologija

Metodologija prikupljanja podataka u skladu s Odlukom temelji se na unaprijed definiranim pojmovima koji su usklađeni sa zakonskim odredbama, Uredbom (EU) br. 1409/2013 ESB-a od 28. studenoga 2013. o statistici platnog prometa (ESB/2013/43)⁵ i drugim standardima koji su uvriježeni na kartičnom tržištu.

Pri izradi publikacije korišteni su prije svega podaci dobiveni od pružatelja platnih usluga (izvještajnih obveznika). Znatno manji dio podataka prikupljen je od poslovnih subjekata pružatelja usluga kartične infrastrukture (Potpoglavlje 2.2.) i u podacima Ministarstva financija Republike Hrvatske – Porezne uprave (Potpoglavlje 4.2.).

Pružatelji platnih usluga (izvještajni obveznici) čiji su podaci korišteni pri izradi publikacije jesu:

1. kreditne institucije (banke) koje su od HNB-a dobile odobrenje za rad u sklopu kojeg je i odobrenje za pružanje platnih usluga izdavanja i prihvaćanja platnih kartica i
2. institucije za elektronički novac⁴ koje su od HNB-a dobile odobrenje za pružanje platnih usluga izdavanja i prihvaćanja platnih kartica.

U publikaciji se na cjelovit način daje pregled kartičnog tržišta u RH za 2014., odnosno iznose se agregirani statistički podaci o:

- platnoprometnoj infrastrukturi – prikazani sa stanjem na kraju posljednjeg dana izvještajnog razdoblja (mjeseca);
- platnim karticama – prikazani na mjesečnoj razini ili sa stanjem na kraju posljednjeg dana izvještajnog razdoblja (mjeseca);
- kartičnim platnim transakcijama – prikazani na mjesečnoj razini ili godišnje;
- transakcijama prihvata platnih kartica – prikazani na mjesečnoj razini ili godišnje.

Podaci o kartičnim platnim transakcijama prikupljaju se u originalnoj valuti, tj. valuti u kojoj se transakcija provodi (valuta transakcije). Za potrebe publikacije sve transakcije u drugim valutama preračunate su u kune po srednjem tečaju HNB-a na posljednji dan izvještajnog razdoblja. Podaci o novčanoj vrijednosti transakcija iskazani su u kunama bez lipa.

Detaljnija metodološka objašnjenja povezana s pojedinim pojmovima Izvješća dana su u svakom poglavlju zasebno.

⁵ Regulation (EU) No 1409/2013 of the European Central Bank of 28 November 2013 on payment statistics (ECB/2013/43)

⁴ Ne uključuju se podaci dostavljeni od institucija za elektronički novac koje ujedno obavljaju djelatnost telekomunikacijskih usluga.

Temeljni pojmovi određeni ZPP-om koji se odnose na područje platnih kartica i kartičnih platnih transakcija jesu:

- **platna kartica** je platni instrument koji omogućuje njezinu imatelju izvršenje plaćanja robe i usluga bilo preko prihvatnog uređaja ili na daljinu i/ili koji omogućuje podizanje gotovog novca i/ili korištenje drugih usluga na bankomatu ili drugom samoposlužnom uređaju;
- **nacionalna platna transakcija** jest platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju platitelj, pružatelj platnih usluga i pružatelj platnih usluga primatelja plaćanja ili samo jedan pružatelj platnih usluga koji posluje u RH;
- **međunarodna platna transakcija** jest platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju dva pružatelja platnih usluga od kojih jedan pružatelj platnih usluga (primatelja plaćanja ili platitelja) posluje u RH, a drugi pružatelj platnih usluga (platitelja ili primatelja plaćanja) posluje prema propisima treće države ili druge države članice;
- **kartična platna shema** jest skup funkcija, procedura, postupaka, pravila i uređaja koji imatelju platne kartice omogućuju izvršenje platne transakcije i/ili podizanje gotovog novca kod pružatelja platnih usluga.

2. Struktura kartičnog tržišta i platnoprometna infrastruktura

U ovom su poglavlju prikazane kartične platne sheme (Potpoglavlje 2.1.) i platnoprometna infrastruktura prema prihvatnim uređajima kao što su bankomati i EFTPOS uređaji (Potpoglavlje 2.2.).

Okvir 1. Rasprostranjenost uređaja u RH na dan 31. prosinca 2014.

Broj bankomata po km²

Broj bankomata na 100.000 stanovnika

Bankomati i EFTPOS uređaji u RH

Ukupan broj bankomata	4.222
Ukupan broj EFTPOS uređaja	99.515
Broj bankomata na 100.000 stanovnika	98,53
Broj EFTPOS uređaja na 100.000 stanovnika	2.322,46
Broj bankomata po km ²	0,07
Broj EFTPOS uređaja po km ²	1,76

Izvor: HNB

2.1. Kartične platne sheme

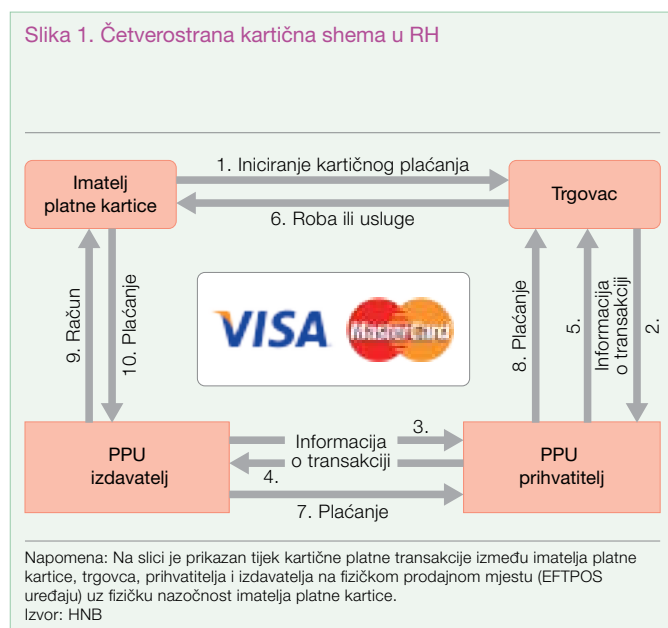
Kartična platna shema jest skup funkcija, procedura, postupaka, pravila i uređaja koji imatelju platne kartice omogućuju izvršenje kartične platne transakcije i/ili podizanje gotovog novca kod pružatelja platnih usluga.

U RH prepoznajemo dva modela kartičnih shema: model s četiri sudionika, tj. četverostranu kartičnu shemu i model s tri strane ili sudionika, tj. trostranu kartičnu shemu.

Četverostrana kartična shema u RH

U četverostranoj kartičnoj shemi u RH sudionici su: imatelj platne kartice – platitelj, trgovac – primatelj plaćanja, pružatelj platnih usluga izdavatelj platne kartice (u nastavku teksta: izdavatelj) i pružatelj platnih usluga prihvatitelj platne kartice (u nastavku teksta: prihvatitelj).

- **Imatelj platne kartice – platitelj:** potrošač i/ili nepotrošač, tj. fizička i/ili pravna osoba koja inicira kartičnu platnu transakciju platnom karticom.
- **Trgovac – primatelj plaćanja:** pravna ili fizička osoba koja prihvaća platnu karticu izdanu od izdavatelja, a ugovorni odnos sklapa s prihvatiteljem.
- **Izdavatelj:** pružatelj platnih usluga koji je imatelju platne kartice (platitelju) izdao platnu karticu koja služi za iniciranje kartičnih platnih transakcija.
- **Prihvatitelj:** pružatelj platnih usluga koji primatelju plaćanja (trgovcu) osigurava prihvaćanje platne kartice i obradu kartične platne transakcije, a koja rezultira prijenosom novca primatelju plaćanja (trgovcu).

Tijek izvršenja kartičnog plaćanja u četverostranoj kartičnoj shemi između imatelja platne kartice, trgovca, prihvatitelja i izdavatelja na fizičkom prodajnom mjestu, tj. EFTPOS uređaju uz fizičku nazočnost imatelja platne kartice:

1. Imatelj platne kartice kod trgovca rabi platnu karticu za iniciranje kartičnog plaćanja za kupnju robe i usluge.
2. Imatelj na EFTPOS uređaju, preko trgovca, inicira kartičnu platnu transakciju prema prihvatitelju, tj. podaci se preko EFTPOS uređaja šalju prihvatitelju.
3. Prihvatitelj prosljeđuje podatke o transakciji izdavatelju na autorizaciju.
4. Izdavatelj provjerava i potvrđuje (autorizira) transakciju i o tome obavještava prihvatitelja.
5. Nakon zaprimanja odobrenja od izdavatelja prihvatitelj o tome obavještava trgovca preko EFTPOS uređaja.
6. Nakon što je transakcija odobrena, trgovac isporučuje robu i uslugu imatelju platne kartice.
7. Izdavatelj prosljeđuje iznos prihvatitelju za obavljenju kupnju robe i usluga platnom karticom.
8. Prihvatitelj stavlja na raspolaganje sredstva trgovcu.
9. Izdavatelj imatelju platne kartice šalje podatke o trošku za transakciju učinjenu platnom karticom.
10. Imatelj platne kartice podmiruje obvezu za transakciju učinjenu platnom karticom.

Trenutačno na teritoriju RH posluju četverostrane kartične sheme MasterCard® i Visa®. U sustavu četverostrane kartične sheme izdaju se i debitne i kreditne platne kartice. U 2014. ukupno je evidentirano 27 izdavatelja sudionika četverostrane kartične sheme.

Trostrana kartična shema u RH

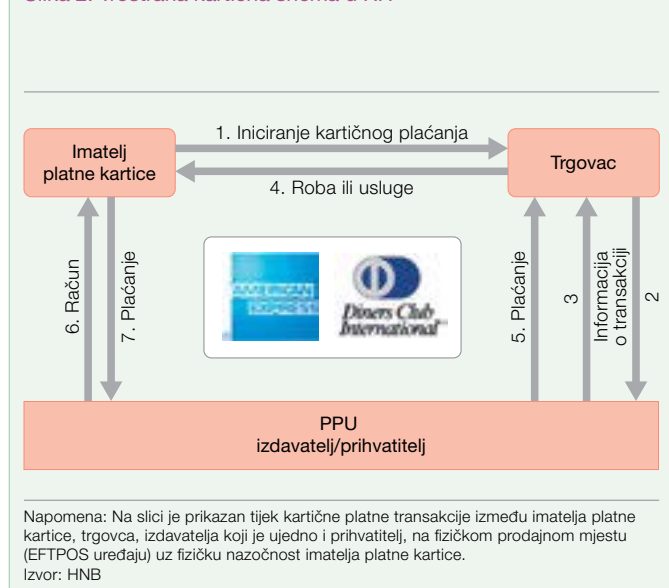
U trostranoj kartičnoj shemi u RH sudionici su: imatelj platne kartice – platitelj, trgovac – primatelj plaćanja, pružatelj platnih usluga izdavatelj platne kartice (u nastavku teksta: izdavatelj) koji je ujedno i pružatelj platnih usluga prihvatitelj platne kartice (u nastavku teksta: prihvatitelj).

- **Imatelj platne kartice – platitelj:** potrošač i/ili nepotrošač, tj. fizička i/ili pravna osoba koja inicira kartičnu transakciju platnom karticom.
- **Trgovac – primatelj plaćanja:** pravna ili fizička osoba primatelj plaćanja, koja prihvaća platnu karticu izdanu od izdavatelja, a ugovorni odnos sklapa s prihvatiteljem.
- **Izdavatelj/prihvatitelj:** u trostranoj kartičnoj shemi izdavatelj i prihvatitelj jest isti pružatelj platnih usluga.

Kao izdavatelj pružatelj platnih usluga ugovorno je vezan s imateljem platne kartice i imatelju kartice (platitelju) izdao je platnu karticu koja služi za iniciranje kartičnih platnih transakcija.

Kao prihvatitelj pružatelj platnih usluga ugovorno je vezan s primateljem plaćanja (trgovcem) kojem osigurava prihvaćanje platne kartice i obradu kartične platne transakcije, a koja rezultira prijenosom novca primatelju plaćanja (trgovcu).

Slika 2. Trostrana kartična shema u RH

Tijek izvršenja kartičnog plaćanja u trostranoj kartičnoj shemi između imatelja platne kartice, prihvatitelja i izdavatelja na fizičkom prodajnom mjestu, tj. EFTPOS uređaju uz fizičku nazočnost imatelja platne kartice:

1. Imatelj platne kartice kod trgovca rabi platnu karticu za iniciranje kartičnog plaćanja za kupnju robe i usluge.
2. Imatelj na EFTPOS uređaju, preko trgovca, inicira kartičnu platnu transakciju prema prihvatitelju, tj. podaci se preko EFTPOS uređaja šalju prihvatitelju.
3. Izdavatelj/prihvatitelj provjerava i odobrava (autorizira) transakciju i o tome obavještava trgovca preko EFTPOS uređaja.
4. Nakon što je transakcija odobrena, trgovac isporučuje robu i uslugu imatelju platne kartice.
5. Izdavatelj/prihvatitelj stavlja na raspolaganje sredstva trgovcu.
6. Izdavatelj/prihvatitelj imatelju platne kartice šalje podatke o trošku za transakciju učinjenu platnom karticom.
7. Imatelj platne kartice podmiruje obvezu za transakciju učinjenu platnom karticom.

Trostrane kartične sheme obično su sheme kreditnih kartica te se u sklopu njih ne izdaju debitne kartice. U 2014. ukupno su evidentirana dva pružatelja platnih usluga sudionika trostrane kartične sheme. Na teritoriju RH trostrane kartične sheme su Diners Club International® i American Express®.

2.2. Platnoprometna infrastruktura

Podaci o platnoprometnoj infrastrukturi prikupljaju se od pružatelja platnih usluga i od pravnih osoba koji su vlasnici prihvatnih uređaja (EFTPOS uređaja i bankomata) preko kojih pružatelji platnih usluga prihvatitelji pružaju platnu uslugu prijehva platnih kartica.

Na tržištu RH na dan 31. prosinca 2014. ukupno je bilo 105.256 uređaja na kojima se obavlja prihvat platnih kartica, od kojih je 4.222 bankomata i 101.034 EFTPOS uređaja. Od ukupnog broja EFTPOS uređaja na njih 1.519 imateljima platne kartice

Tablica 1. Ukupan broj uređaja na kojima se obavlja prihvat platnih kartica na teritoriju RH na dan 31. prosinca 2014.

Prihvatni uređaji	Vlasništvo	Ukupno
	Ukupno	4.222
Bankomati	U vlasništvu pružatelja platnih usluga	3.087
	U vlasništvu drugih pravnih osoba	1.135
	Ukupno	99.515
EFTPOS uređaji	U vlasništvu pružatelja platnih usluga	62.455
	U vlasništvu drugih pravnih osoba	37.060
	Ukupno	1.519
EFTPOS uređaji za isplatu i uplatu	U vlasništvu pružatelja platnih usluga	948
	U vlasništvu drugih pravnih osoba	571

Izvor: HNB

omogućeno je iniciranje samo platnih transakcija podizanja i/ili polaganja gotovog novca platnom karticom (Tablica 1.).

Bankomat

Bankomat je elektromehanički uređaj koji omogućuje imateljima platnih kartica podizanje i/ili polaganje gotovog novca, korištenje usluge davanja informacija i druge usluge.

Na dan 31. prosinca 2014. na teritoriju RH ukupno su evidentirana 4.222 bankomata. Od toga je 3.087 bankomata u vlasništvu pružatelja platnih usluga, dok je njih 1.135 u vlasništvu drugih pravnih osoba (Tablica 1.).

Tablica 2. Broj bankomata prema županijama na teritoriju RH na dan 31. prosinca 2014.

Županija	Ukupan broj bankomata
Bjelovarsko-bilogorska	72
Brodsko-posavska	79
Dubrovačko-neretvanska	191
Grad Zagreb	977
Istarska	348
Karlovačka	104
Koprivničko-križevačka	66
Krapinsko-zagorska	100
Ličko-senjska	61
Međimurska	92
Osječko-baranjska	204
Požeško-slavonska	48
Primorsko-goranska	374
Sisačko-moslavačka	111
Splitsko-dalmatinska	498
Šibensko-kninska	155
Varaždinska	130
Virovitičko-podravskaa	46
Vukovarsko-srijemska	110
Zadarska	236
Zagrebačka	220
Ukupno	4.222

Izvor: HNB

Prema rasprostranjenosti bankomata prema županijama na dan 31. prosinca 2014. najveći broj bankomata evidentiran je u Gradu Zagrebu, i to njih 977, a najmanji broj bankomata u Virovitičko-podravskoj županiji, njih 46 (Tablica 2.).

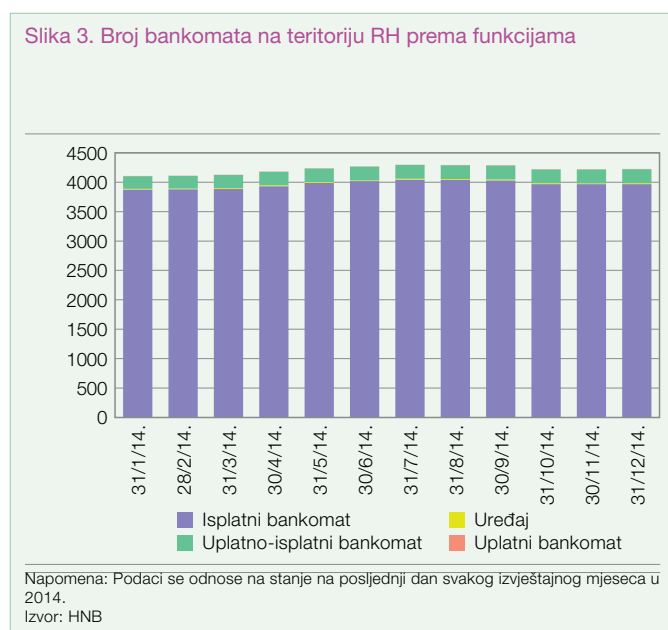
Bankomati se mogu razvrstati prema funkcijama i obilježjima.

Funkcije bankomata podijeljene su prema uslugama platnog prometa, odnosno prema funkciji uplate gotovog novca i funkciji isplate gotovog novca.

U sklopu pregleda bankomata prema funkcijama prikazan je i podatak o bankomatima koji korisnicima omogućuje različite usluge, kao što su pregled prometa po računima za plaćanje, kupnja bonova, korištenje usluge elektroničkog bankarstva i slično, a na kojima nije moguće izvršiti platne usluge polaganja gotovog novca, podizanja gotovog novca i izvršavanje kreditnih transfera. Takav bankomat za potrebe publikacije nazvan je uređajem.

S obzirom na navedeno, razlikujemo četiri vrste bankomata prema funkcijama na teritoriju RH (Slika 3.).

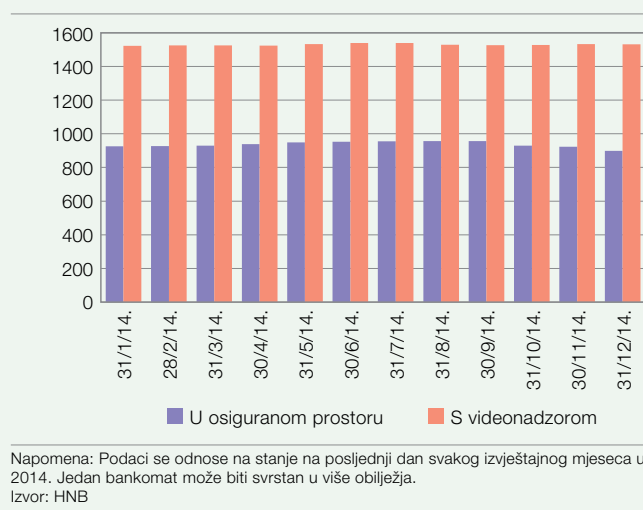
Slika 3. Broj bankomata na teritoriju RH prema funkcijama

Na dan 31. prosinca 2014. na teritoriju RH evidentirano je 3.968 ispllatnih bankomata, 238 uplatno-ispllatnih bankomata, 14 uređaja i jedan uplatni bankomat (Slika 3.).

Od ukupnog broja bankomata, na dan 31. prosinca 2014. njih 1.531 u sustavu je videonadzora i 898 u osiguranom prostoru. Bankomati u osiguranom prostoru jesu bankomati koji su smješteni u poseban, zatvoren prostor za tu namjenu, a fizički je pristup osiguran primjenom odgovarajućih mjera fizičke i/ili tehničke zaštite. Pritom jedan bankomat može biti svrstan u oba navedena obilježja (Slika 4.).

Slika 4. Broj bankomata na teritoriju RH prema sigurnosnim obilježjima

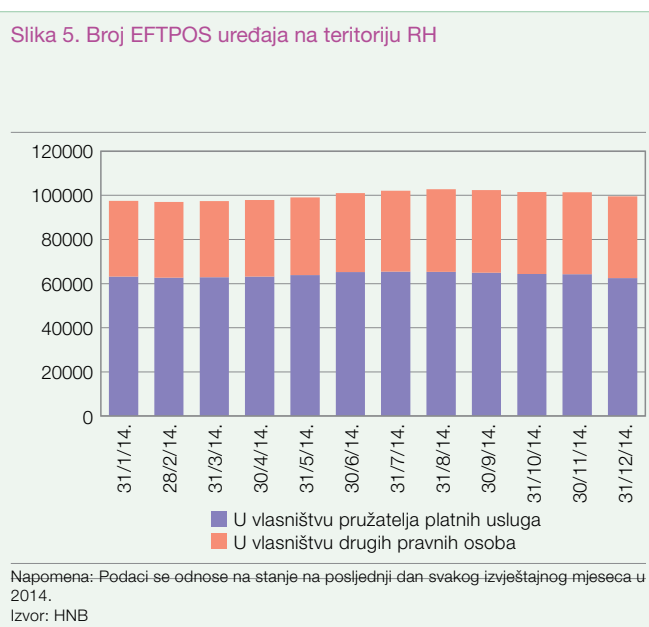

EFTPOS uređaj

EFTPOS uređaj (engl. *Electronic funds transfer at point of sale*) elektronički je uređaj koji omogućuje imateljima platnih kartica iniciranje kartičnih platnih transakcija na prodajnom mjestu.

Na dan 31. prosinca 2014. ukupno je evidentirano 99.515 EFTPOS uređaja, od kojih je 62.455 u vlasništvu pružatelja platnih usluga, a 37.060 u vlasništvu drugih pravnih osoba (Tablica 1.; Slika 5.).

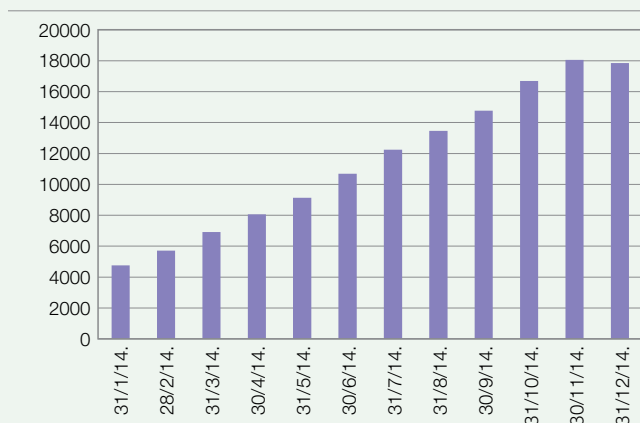
Slika 5. Broj EFTPOS uređaja na teritoriju RH

EFTPOS uređaji mogu se podijeliti na kontaktne i beskontaktno-kontaktne. Kontaktne EFTPOS uređaji podržavaju prihvata platnih kartica koje sadržavaju zapise temeljene samo na čipu i/ili magnetnoj traci. Beskontaktno-kontaktne EFTPOS uređaji podržavaju prihvata platnih kartica koje, osim zapisa temeljenog na magnetnoj traci i/ili čipu, sadržavaju i zapise temeljene na beskontaktnoj tehnologiji (blizinsko čitanje kartice, NFC i slično).

Unutar kategorije EFTPOS uređaja tijekom 2014. godine došlo je do smanjenja broja kontaktnih EFTPOS uređaja s 92.689, koliko ih je evidentirano na dan 31. siječnja 2014., na 81.664, koliko ih je evidentirano na dan 31. prosinca 2014. Međutim, istodobno je došlo do povećanja broja beskontaktno-kontaktne EFTPOS uređaja s 4.765 na 17.851, što čini 18% svih EFTPOS uređaja na dan 31. prosinca 2014. (Slika 6.)

Slika 6. Broj beskontaktno-kontaktne EFTPOS uređaja na teritoriju RH

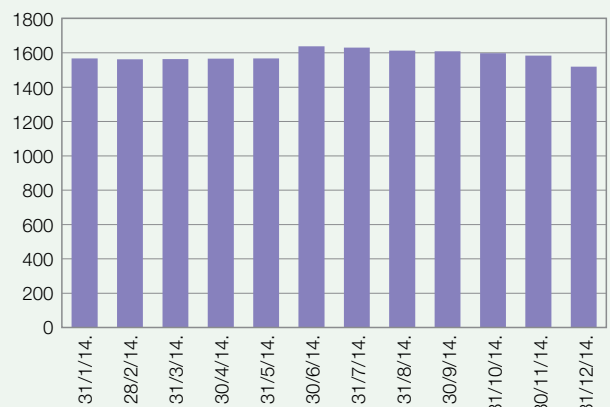
Napomena: Podaci se odnose na stanje na posljednji dan svakog izvještajnog mjeseca u 2014.
Izvor: HNB

EFTPOS uređaj za isplatu i uplatu

EFTPOS uređaj za isplatu i uplatu jest uređaj koji imateljima platnih kartica omogućuje iniciranje samo platnih transakcija podizanja i/ili polaganja gotovog novca platnom karticom. Taj je uređaj najčešće smješten u prostorijama treće osobe koja na osnovi ugovora radi u ime i za račun pružatelja platnih usluga (npr. Financijska agencija, Hrvatska pošta i sl.).

Na dan 31. prosinca 2014. ukupno je evidentirano 1.519 EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu, od kojih je 948 u vlasništvu pružatelja platnih usluga, a 571 u vlasništvu drugih pravnih osoba (Tablica 1.; Slika 7.).

Slika 7. Broj EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu na teritoriju RH

Napomena: Podaci se odnose na stanje na posljednji dan svakog izvještajnog mjeseca u 2014.
Izvor: HNB

3. Tržište platnih kartica u RH

U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci o platnim karticama izdanim od pružatelja platnih usluga izdavatelja u RH.

Pružatelji platnih usluga izdavatelji (u nastavku teksta: izdavatelji) u RH jesu:

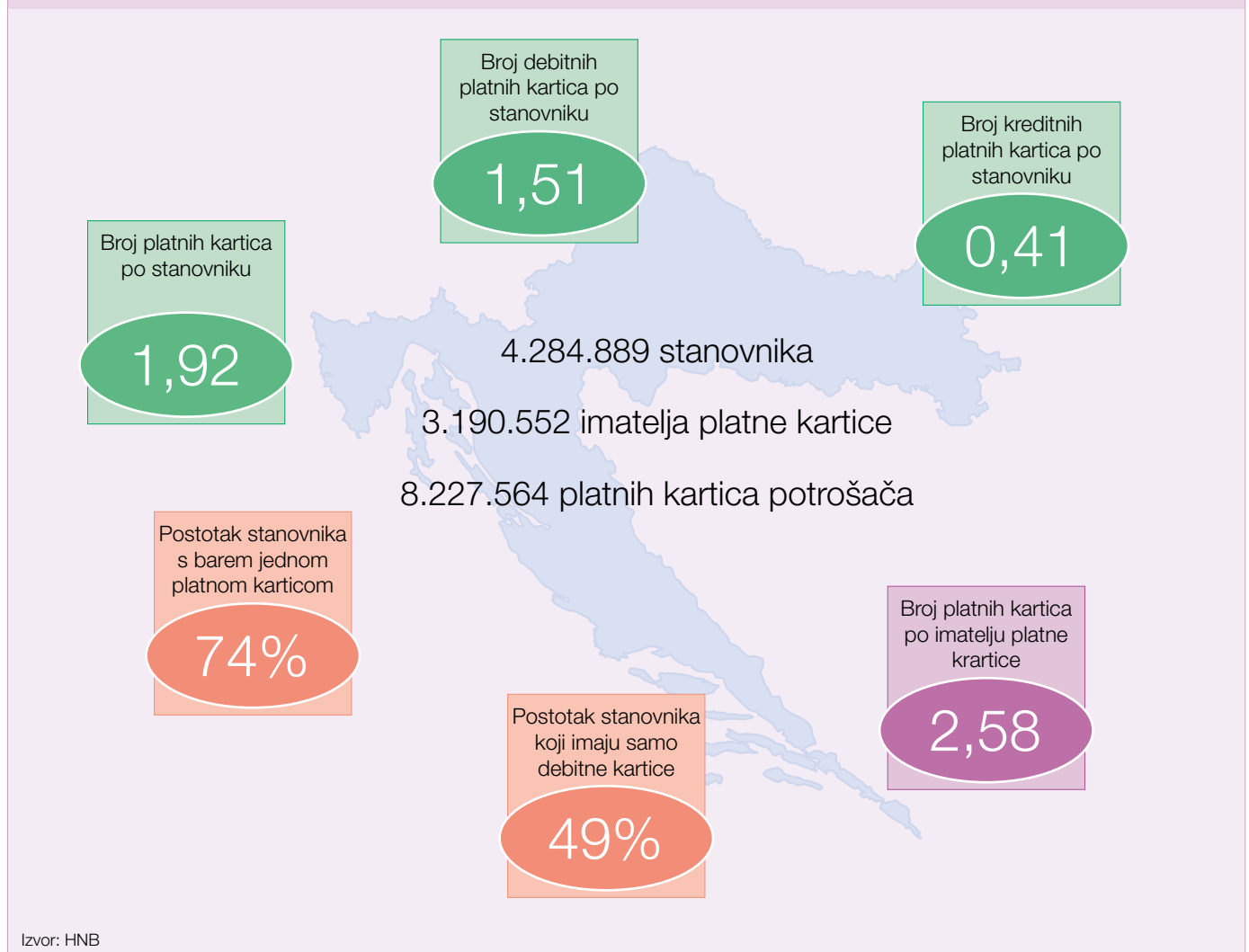
1. kreditne institucije (banke) koje su od HNB-a dobile odobrenje za rad u sklopu kojeg je i odobrenje za pružanje platne usluge izdavanja platnih kartica i
2. institucije za elektronički novac⁵ koje su od HNB-a dobile odobrenje za pružanje platne usluge izdavanja platnih kartica.

Izdavatelj jednom imatelju platne kartice može izdati više platnih kartica. Također, jedan imatelj platne kartice može imati platne kartice izdane od više izdavatelja.

Poglavlje je podijeljeno u tri dijela:

- prvi dio sadržava pregled broja platnih kartica na tržištu RH (Potpoglavlje 3.1.);
- drugi dio sadržava pregled stupnja tehnološkog razvoja platnih kartica (Potpoglavlje 3.1.1.);
- treći dio sadržava pregled broja platnih kartica prema imatelju (Potpoglavlje 3.2.).

Okvir 2. Zastupljenost platnih kartica potrošača u RH na dan 31. prosinca 2014.

5 Ne uključuju se podaci dostavljeni od institucija za elektronički novac koje ujedno obavljaju djelatnost telekomunikacijskih usluga.

3.1. Platne kartice

Platna kartica je platni instrument koji omogućuje njezinu imatelju izvršenje plaćanja robe i usluga preko prihvatnog uređaja ili na daljinu i/ili koji omogućuje podizanje i polaganje gotovog novca i/ili korištenje drugih usluga na bankomatu ili drugim prihvatnim uređajima.

Osnovna je podjela platnih kartica prema dospijeću i podmirenju troškova, tj. prema trenutku kada imatelj podmiruje iznos učinjenih troškova po platnoj kartici. U skladu s tim platne kartice dijele se na debitne (plaćanje odmah, engl. *pay now*), kreditne (plaćanje kasnije, engl. *pay later*) i prepaid kartice⁶ (plaćanje unaprijed, engl. *pay in advance*):

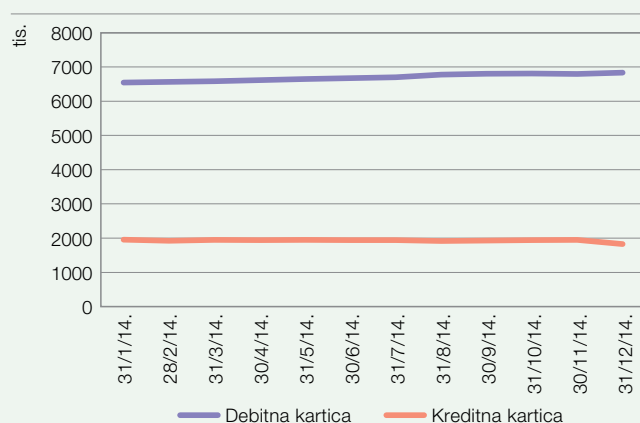
- **Debitne platne kartice** (u nastavku teksta: debitne kartice) omogućuju imatelju plaćanje robe i usluga te podizanje gotovog novca preko bankomata, drugih uređaja i na šalterima kreditnih institucija. Pri korištenju debitne kartice račun za plaćanje imatelja kartice tereti se za učinjeni trošak odmah nakon izvršenja kartične platne transakcije uz uvjet da na računu postoji pokriće. Pokriće na računu uključuje i iznos neiskorištenoga dopuštenog prekoračenja.
- **Kreditne platne kartice** (u nastavku teksta: kreditne kartice) omogućuju imatelju plaćanje robe i usluga te podizanje gotovog novca preko bankomata i drugih uređaja. Upotreba kreditne kartice ne uvjetuje imatelju osigurano pokriće na računu za plaćanje za izvršenje platne transakcije u trenutku njezina zadavanja. Za izvršenje platne transakcije korisniku kreditne kartice odobren je kredit (limit). Troškovi nastali korištenjem kreditne kartice tijekom određenog razdoblja naplaćuju se u rokovima definiranim ugovorom o izdavanju kreditne kartice, tj. nakon određenog vremena.

Kreditne kartice obuhvaćaju kreditne, charge, revolving, kartice s odgođenom naplatom i članske kartice.

Na dan 31. prosinca 2014. u RH ukupno je evidentirano 8.660.030 platnih kartica potrošača i poslovnih subjekata (nepotrošača), a od toga je 6.834.248 debitnih kartica (79%) i 1.825.782 kreditne kartice (21%).

Tijekom 2014. ukupan broj platnih kartica povećao se za 1,9%. Broj debitnih platnih kartica porastao je za 4,4%, i to s 6.546.779 koliko ih je evidentirano na dan 31. siječnja 2014. na 6.834.248 koliko ih je evidentirano na dan 31. prosinca 2014., dok je u istom razdoblju broj kreditnih platnih kartica pao za 6,6%, i to s 1.954.442 koliko ih je evidentirano na dan 31. siječnja 2014. na 1.825.782 koliko ih je evidentirano na dan 31. prosinca 2014. godine (Slika 8.).

Slika 8. Broj platnih kartica

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj korištenih, nekorisćenih i blokiranih platnih kartica na posljednji dan svakog izvještajnog mjeseca u 2014.
Izvor: HNB

Platne kartice izdaju se potrošačima i/ili pravnim osobama (nepotrošačima). Potrošaču može biti izdana osnovna i dodatna platna kartica. Korisniku platne kartice poslovnom subjektu (nepotrošaču) može biti izdana samo osnovna platna kartica.

Na dan 31. prosinca 2014. u RH evidentirane su ukupno 8.227.564 platne kartice izdane potrošačima, od kojih je 85% osnovnih platnih kartica (Tablica 3.).

Tablica 3. Broj platnih kartica izdanih u RH prema korisniku na dan 31. prosinca 2014.

Vrsta platne kartice	Potrošač		Nepotrošač	Ukupno
	Osnovna	Dodatna	Osnovna	
Debitna platna kartica	5.411.502	1.063.621	359.125	6.834.248
Kreditna platna kartica	1.593.218	159.223	73.341	1.825.782
Ukupno	7.004.720	1.222.844	432.466	8.660.030

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj platnih kartica na dan 31. prosinca 2014.
Izvor: HNB

Kako je i uvodno pojašnjeno, platne kartice dijele se na debitne i kreditne. Kreditne platne kartice mogu se podijeliti i prema vrsti ugovora između izdavatelja i imatelja platne kartice te prema dogovorenom načinu otplate troškova. U skladu s navedenim kartice dijelimo na debitne kartice, charge kartice, revolving kartice, kartice s odgođenom naplatom, kreditne kartice te određene kombinacije navedenih mogućnosti.

Od ukupnog broja kartica u RH na dan 31. prosinca 2014. najzastupljenije su debitne kartice s udjelom od 79%, slijede charge kartice s udjelom od 7% te kartice s funkcijom odgođene naplate i revolving kartice od kojih svaka s udjelom od 5%. Razrada platnih kartica prema vrstama prikazana je u Tablici 4.

⁶ Statistički podaci o prepaid platnim karticama nisu uključeni u pregled ove publikacije.

Tablica 4. Broj platnih kartica izdanih u RH prema vrsti kartice na dan 31. prosinca 2014.

Vrsta platne kartice	Broj platnih kartica	Udio
Debitna kartica	6.834.248	79%
Charge kartica	615.821	7%
Kartica s odgođenom naplatom	445.496	5%
Revolving kartica	417.530	5%
Kreditna kartica	206.015	2%
Ostalo/članska	140.920	2%
Ukupno	8.660.030	100%

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj platnih kartica na dan 31. prosinca 2014.
Izvor: HNB

Platna kartica može se nalaziti u/na sljedećim nositeljima:

- plastičnoj kartici i
- drugom fizičkom nositelju kao što su mobilni telefon, naljepnica (platna kartica pohranjena je ili pričvršćena (engl. *sticker*) u/na drugom fizičkom nositelju) i slično.

Na dan 31. prosinca 2014. ukupno su evidentirane 22.383 debitne kartice pričvršćene na naljepnici (engl. *sticker*).

Platne kartice prema shemi

Kako je već objašnjeno u Potpoglavlju 2.1., u RH u sustavu četverostrane kartične sheme izdaju se debitne i kreditne kartice, a u sustavu trostrane kartične sheme samo kreditne kartice. Tako je u sustavu četverostrane kartične sheme ukupno izdano 7.752.328 ili 89,52% svih platnih kartica, od kojih je 6.834.248 debitnih platnih kartica i 918.080 kreditnih platnih kartica.

U RH na dan 31. prosinca 2014. od ukupnog broja kreditnih kartica njih 907.702 ili 49,72% izdano je u sustavu trostrane kartične sheme, dok je njih 918.080 ili 50,28% izdano u sustavu četverostrane kartične sheme.

Statusi platnih kartica

Izdana platna kartica može imati različite statusse: korištena, nekorisštena i blokirana. Zbroj korištenih, nekorisštenih i blokiranih platnih kartica čini ukupan broj platnih kartica izdanih u RH prikazanih na posljednji dan svakog izvještajnog mjeseca.

Pojam korišteno podrazumijeva da je s platnom karticom unatrag jedne godine izvršena barem jedna kartična platna transakcija, a pojam nekorisšteno podrazumijeva da s platnom karticom unatrag jedne godine nije izvršena nijedna kartična platna transakcija. Pod pojmom unatrag jedne godine podrazumijeva se godina dana od posljednjeg dana izvještajnog razdoblja (mjeseca), a ne kalendarska godina.

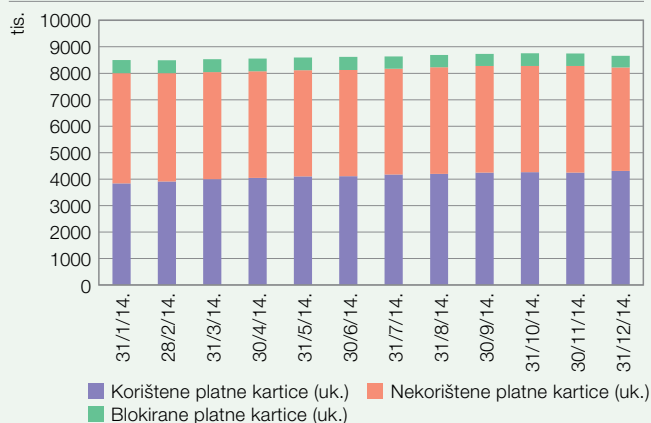
Blokirana platna kartica jest platna kartica u optjecaju kojoj je privremeno onemogućeno korištenje kartice i izvršavanje kartičnih platnih transakcija.

U 2014. prosječan mjesečni broj:

- korištenih platnih kartica iznosi 4,12 milijuna,
- nekorisštenih platnih kartica iznosi 4,03 milijuna,
- blokiranih platnih kartica iznosi 0,47 milijuna.

Prikaz broja korištenih, nekorisštenih i blokiranih platnih kartica na kraju svakog mjeseca u 2014. godini dan je na Slici 9.

Slika 9. Broj korištenih, nekorisštenih i blokiranih platnih kartica

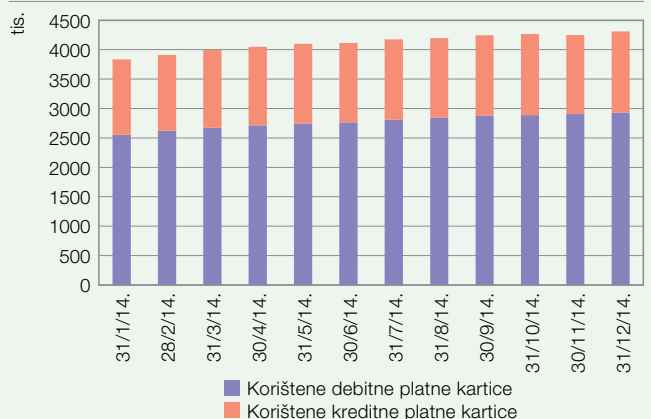

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj korištenih, nekorisštenih i blokiranih platnih kartica na posljednji dan svakog izvještajnog mjeseca u 2014.
Izvor: HNB

Na razini mjeseca u 2014. prosječan udio korištenih i nekorisštenih platnih kartica potrošača u prethodnih 365 dana bio je podjednak. Međutim, kod platnih kartica poslovnih subjekata (nepotrošača) prosječno mjesečno njih 59% nije korišteno u 2014., dok je korišteno samo 41%.

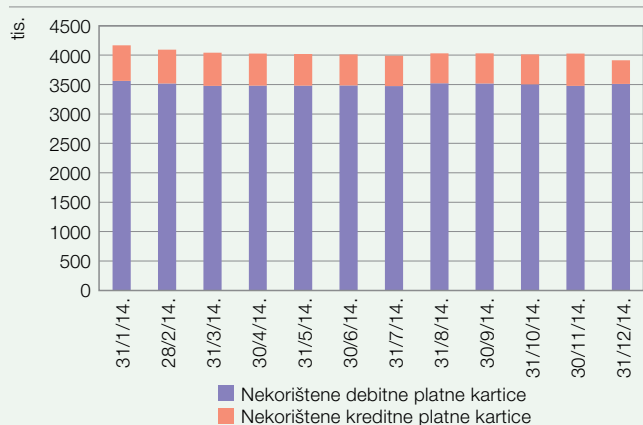
Vidljivo je da se unatoč nominalno velikom broju izdanih platnih kartica u RH samo polovina zaista i koristi.

Slika 10. Broj korištenih platnih kartica prema vrsti kartice

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj korištenih platnih kartica na posljednji dan svakog izvještajnog mjeseca u 2014.
Izvor: HNB

Slika 11. Broj nekorištenih platnih kartica prema vrsti kartice

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj nekorištenih platnih kartica na posljednji dan svakog izvještajnog mjeseca u 2014.
Izvor: HNB

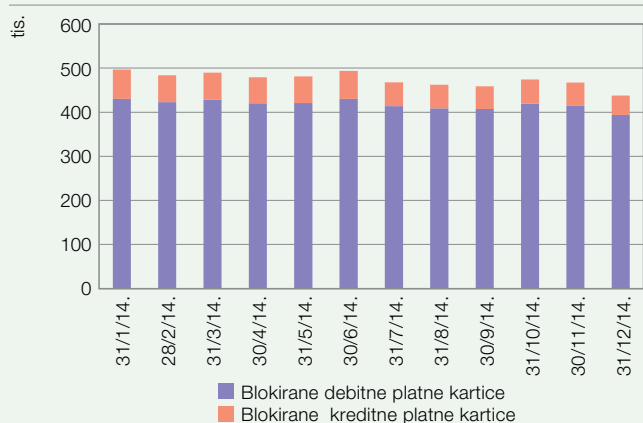
Iz zaprimljenih podataka o korištenim platnim karticama prema vrsti kartice vidljivo je kako u ukupnom broju korištenih platnih kartica u 2014. debitne kartice sudjeluju prosječno mjesečno sa 67% (Slika 10.).

U ukupnom broju nekorištenih platnih kartica debitne kartice prosječno mjesečno sudjeluju s 87% (Slika 11.).

Od ukupnog je broja platnih kartica na dan 31. prosinca 2014. njih 474.402 ili 5,48% blokirano.

U 2014. prosječan mjesečni broj blokiranih debitnih kartica iznosio je 417.501 karticu, a kreditnih kartica 59.900 kartica (Slika 12.).

Slika 12. Broj blokiranih platnih kartica razvrstanih prema vrsti kartice

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj blokiranih platnih kartica na posljednji dan svakog izvještajnog mjeseca u 2014.
Izvor: HNB

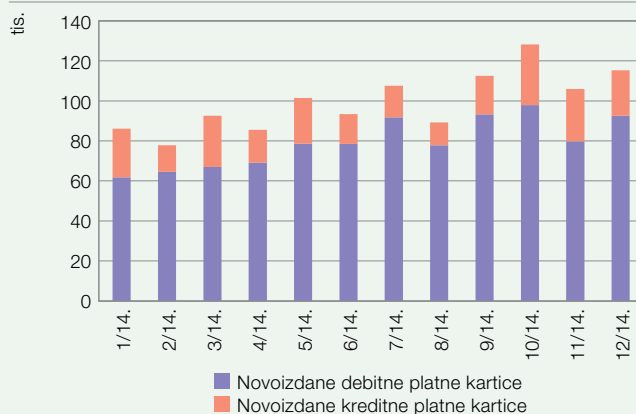
Novoizdane platne kartice

Pod pojmom novoizdana platna kartica podrazumijeva se platna kartica koja je prvi put izdana imatelju tijekom izvještajnog mjeseca. Platna kartica koja se uručuje imatelju povodom redovitoga ponovnog izdavanja kartice, primjerice zbog isteka razdoblja valjanosti kartice, oštećenja kartice i slično, ne ubraja se u ovaj status.

Podatak o platnim karticama sa statusom novoizdana odnosi se na novoizdane kartice tijekom cijeloga izvještajnog mjeseca, a ne na njihovo stanje na posljednji dan izvještajnog mjeseca.

U 2014. ukupno je novoizdano 1.195.879 platnih kartica, od kojih su 952.707 ili 80% debitne kartice i 243.172 ili 20% kreditne kartice (Slika 13.). Broj novoizdanih debitnih kartica u 2014. prosječno mjesečno iznosio je 79.392 kartice.

Slika 13. Broj novoizdanih platnih kartica prema vrsti kartice

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj novoizdanih platnih kartica tijekom svakog izvještajnog mjeseca u 2014.
Izvor: HNB

Deaktivirane platne kartice

Pod pojmom deaktivirana platna kartica podrazumijeva se platna kartica kojoj je trajno onemogućeno korištenje i izvršavanje kartičnih platnih transakcija. Podatak o platnim karticama sa statusom deaktivirana odnosi se na deaktivirane kartice tijekom cijeloga izvještajnog mjeseca.

U 2014. ukupno je deaktivirano 1.472.647 platnih kartica, od kojih su 1.098.022 ili 75% debitne kartice i 374.625 ili 25% kreditne kartice.

Do mjeseca prosinca u 2014. prosječan mjesečni broj deaktiviranih kreditnih kartica bio je 22.949. U mjesecu prosincu ukupno su deaktivirane 122.183 kreditne kartice, što čini 33% ukupnog broja svih deaktiviranih kreditnih kartica u 2014. godini (84% deaktiviranih platnih kartica u mjesecu prosincu čine deaktivirane članske kartice; Slika 14.).

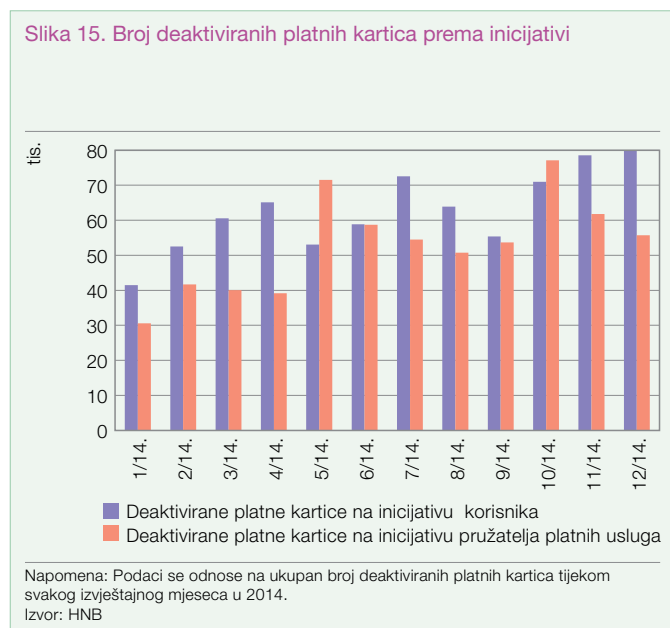
Slika 14. Broj deaktiviranih platnih kartica prema vrsti kartice

Platna kartica može biti deaktivirana na inicijativu samoga korisnika ili je može deaktivirati izdavatelj.

Od ukupnog broja deaktiviranih platnih kartica njih 837.388 ili 57% deaktivirano je na inicijativu korisnika, dok je njih 635.259 ili 43% deaktivirao izdavatelj (Slika 15.).

Slika 15. Broj deaktiviranih platnih kartica prema inicijativi

3.1.1. Stupanj tehnološkog razvoja platnih kartica u RH

Uz primjenu različitih tehnologija izdavatelji platnih kartica korisnicima izdaju EMV čip kartice, čip kartice, magnetne i beskontaktno kartice te njihove kombinacije.

Na tržištu RH trenutno prevladavaju platne kartice koje posjeduju i EMV čip i magnetnu traku (u nastavku teksta: EMV platne kartice), dok je broj kartica koje posjeduju samo magnetnu traku u stalnom opadanju.

Standard EMV nastao je 1993. godine kao rezultat zajedničkog rada svjetskih platnih institucija: Europaya, MasterCarda i Vise, po čemu je i standard dobio ime (početna slova udruženih institucija). Standard obuhvaća procesiranje kreditnih i debitnih kartica baziranih na mikročipu (pametne kartice), odnosno definira skup pravila s ciljem uspostave sigurne i nesmetane komunikacije pametnih kartica i prihvatnih uređaja. Kartice bazirane na EMV standardu znatno su unapređenije u odnosu na kartice bazirane na magnetnoj traci, ponajprije zbog više razine sigurnosti i sprječavanja kartičnih prijevara.

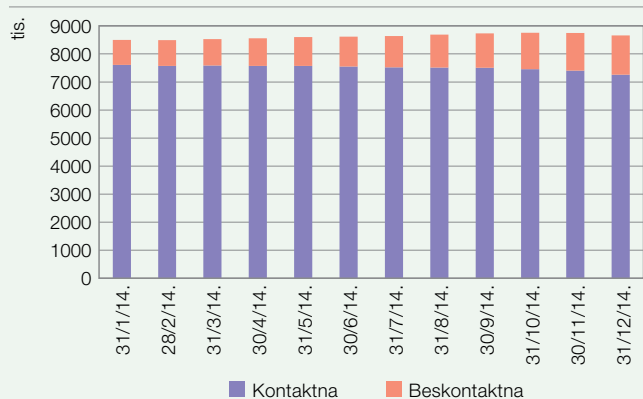
Na dan 31. siječnja 2014. ukupno je evidentirano 7.750.396 EMV platnih kartica, što čini 91% svih platnih kartica, dok je na dan 31. prosinca 2014. broj EMV platnih kartica iznosio 8.039.663 te je u ukupnom broju svih platnih kartica sudjelovao s 93%.

Beskontaktno i kontaktne platne kartice

Ovisno o primijenjenoj tehnologiji iniciranja platnih transakcija, sve platne kartice mogu se podijeliti u dvije osnovne vrste: kontaktne i beskontaktno.

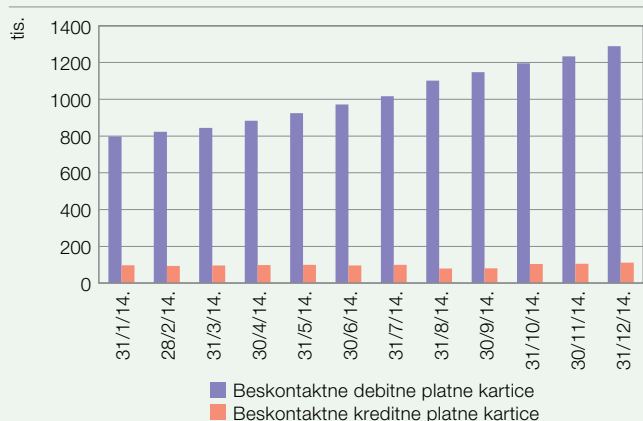
- **Kontaktne platne kartice** jest platna kartica koja omogućuje obavljanje kontaktnih kartičnih platnih transakcija i sadržava zapise temeljene na čipu i/ili magnetnoj traci. Kontaktne kartične platne transakcije iniciraju se privlačenjem ili umetanjem platne kartice kroz/u uređaj (npr. EFTPOS uređaj).
- **Beskontaktno platna kartica** jest platna kartica koja omogućuje obavljanje kontaktnih i beskontaktnih kartičnih platnih transakcija i sadržava zapise temeljene na čipu i/ili magnetnoj traci i zapise temeljene na beskontaktnoj tehnologiji. Beskontaktno kartične platne transakcije iniciraju se približavanjem platne kartice do prihvatnog uređaja (npr. EFTPOS uređaja) koji posjeduje čitače za beskontaktno plaćanja. Beskontaktno platne kartice u pravilu zadržavaju sve funkcionalnosti kontaktnih platnih kartica, uz dodatnu mogućnost iniciranja beskontaktnih kartičnih platnih transakcija.

Slika 16. Broj kontaktnih i beskontaktnih platnih kartica

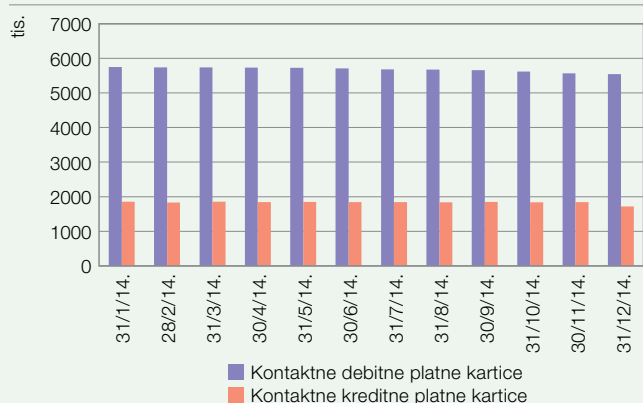
Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj kontaktnih i beskontaktnih platnih kartica na posljednji dan svakog izvještajnog mjeseca u 2014. Uključene su korištene, nekoristišene i blokirane platne kartice.
Izvor: HNB

Slika 18. Broj beskontaktnih platnih kartica

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj beskontaktnih platnih kartica na posljednji dan svakog izvještajnog mjeseca u 2014.
Izvor: HNB

Slika 17. Broj kontaktnih platnih kartica

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj kontaktnih platnih kartica na posljednji dan svakog izvještajnog mjeseca u 2014. Uključene su korištene, nekoristišene i blokirane platne kartice.
Izvor: HNB

Od ukupnog broja platnih kartica na dan 31. prosinca 2014. kontaktnih je 7.260.298 ili 84%, a beskontaktnih 1.399.732, tj. 16% (Slika 16.).

Tijekom 2014. došlo je do smanjenja broja kontaktnih platnih kartica sa 7.607.525, koliko ih je evidentirano na dan 31. siječnja 2014., na 7.260.298 koliko ih je evidentirano na dan 31. prosinca 2014.

Na dan 31. prosinca 2014. evidentirano je 5.545.247 debitnih kontaktnih kartica i 1.715.051 kreditna kontaktna kartica (Slika 17.).

Na dan 31. siječnja 2014. evidentirano je ukupno 893.696 beskontaktnih platnih kartica. Njihov ukupan broj tijekom 2014. godine rastao je te je na dan 31. prosinca 2014. dosegnuo broj od 1.399.732, što čini 16% ukupnog broja svih platnih kartica.

Na dan 31. prosinca 2014. evidentirana je 1.289.001 debitna beskontaktna kartica i 110.731 kreditna beskontaktna kartica (Slika 18.).

3.2. Imatelji platne kartice

U ovom poglavlju dan je pregled broja platnih kartica prema imatelju. Kako je već uvodno pojašnjeno, jednom imatelju platne kartice može biti izdano više platnih kartica kod istog izdavatelja. Također, jedan imatelj platne kartice može imati platne kartice izdane od više izdavatelja. U ovom pregledu obuhvaćene su platne kartice izdane od izdavatelja u RH.

Imatelj platne kartice može biti potrošač i poslovni subjekt (nepotrošač).

Potrošač

Na dan 31. prosinca 2014. evidentirana su ukupno 3.190.552 imatelja platnih kartica potrošača, odnosno od ukupno 4.284.889⁷ stanovnika RH njih 74% imalo je barem jednu platnu karticu.

Od ukupnog broja imatelja platnih kartica potrošača 64% njih ima platne kartice izdane samo od jednog izdavatelja, 26% njih ima platne kartice izdane od dva izdavatelja, a 8% potrošača ima platne kartice izdane od tri izdavatelja (Tablica 5.).

Tablica 5. Broj imatelja platnih kartica u RH (potrošača)

Broj izdavatelja	Broj imatelja	Ukupno debitne kartice	Ukupno kreditne kartice	Ukupno platne kartice
Jedan	2.042.740	3.031.689	381.197	3.412.886
Dva	829.137	2.147.054	741.065	2.888.119
Tri	249.808	898.224	431.203	1.329.427
Četiri	56.814	322.304	152.685	474.989
Pet i više	12.053	75.852	46.290	122.142
Ukupno	3.190.552	6.475.123	1.752.441	8.227.564

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj na dan 31. prosinca 2014.
Izvor: HNB

Na dan 31. prosinca 2014. ukupan broj imatelja platnih kartica potrošača koji imaju debitnu karticu iznosio je 3.172.461, odnosno 49% stanovništva RH ima samo debitne kartice. Nadalje, ukupan broj imatelja platnih kartica potrošača koji imaju kreditnu platnu karticu jest 1.087.561 ili 25% stanovništva RH.

Poslovni subjekti (nepotrošači)

Na dan 31. prosinca 2014. evidentirano je ukupno 277.568 imatelja platnih kartica poslovnih subjekata (nepotrošača).

U Tablici 6. dan je prikaz broja imatelja platnih kartica poslovnih subjekata (nepotrošača) prema broju izdavatelja. Vidljivo je da najveći broj imatelja platnih kartica poslovnih subjekata (nepotrošača), njih 94%, ima platne kartice izdane od jednog izdavatelja (Tablica 6.).

Tablica 6. Broj imatelja platnih kartica u RH – poslovnih subjekata (nepotrošača)

Broj izdavatelja	Broj imatelja	Ukupno debitne kartice	Ukupno kreditne kartice	Ukupno platne kartice
Jedan	261.831	324.077	40.436	364.513
Dva	13.224	25.476	19.955	45.431
Tri	2.135	7.030	11.649	18.679
Četiri	325	1.784	961	2.745
Pet i više	53	758	339	1.097
Ukupno	277.568	359.125	73.341	432.466

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj na dan 31. prosinca 2014.
Izvor: HNB

7 Državni zavod za statistiku, "Popis stanovništva, kućanstava i stanova u Republici Hrvatskoj 2011. godine"

4. Kartične platne transakcije

U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci o ukupnom broju i vrijednosti nacionalnih i međunarodnih platnih transakcija učinjenih platnim karticama izdanima od pružatelja platnih usluga izdavatelja u RH.

Pružatelji platnih usluga izdavatelji (u nastavku teksta: izdavatelji) u RH jesu:

1. kreditne institucije (banke) koje su od HNB-a dobile odobrenje za rad u sklopu kojeg je i odobrenje za pružanje platne usluge izdavanja platnih kartica i
2. institucije za elektronički novac⁸ koje su od HNB-a dobile odobrenje za pružanje platne usluge izdavanja platnih kartica.

Kartična platna transakcija usluga je koja se temelji na prihvatnoj kartičnoj infrastrukturi i pravilima poslovanja kartične platne sheme za izvršavanje platne transakcije debitnom ili kreditnom karticom.

Kartične platne transakcije mogu biti:

- nacionalna kartična platna transakcija – kartična platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju platitelj pružatelj platnih usluga (izdavatelj) i pružatelj platnih usluga primatelja plaćanja (prihvatitelj) ili samo jedan pružatelj platnih usluga (izdavatelj koji je ujedno i prihvatitelj) koji posluju u RH. Uključuju se ukupan broj i vrijednost kartičnih platnih transakcija izvršenih u RH od strane potrošača i poslovnih subjekata (nepotrošača) s platnim karticama izdavatelja;
- međunarodna kartična platna transakcija – kartična platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju dva pružatelja platnih

usluga od kojih jedan pružatelj platnih usluga (izdavatelj) posluje u RH, a drugi pružatelj platnih usluga (prihvatitelj) posluje prema propisima treće države ili druge države članice.

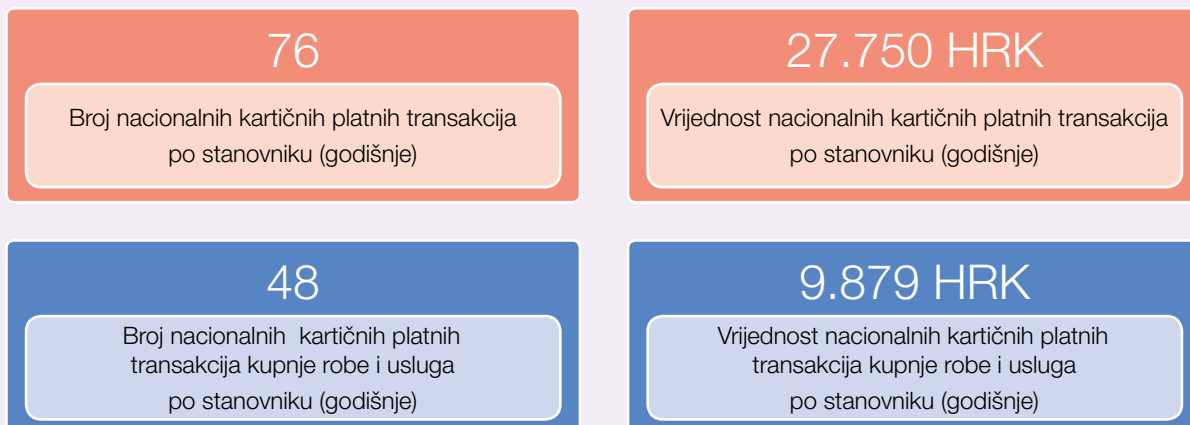
Uključuju se ukupan broj i vrijednost platnih transakcija izvršenih izvan RH (u drugim državama članicama ili trećim državama) od strane potrošača i poslovnih subjekata (nepotrošača) s platnim karticama izdavatelja.

Razvojem tržišta platnih kartica razvijale su se i kartične platne transakcije koje više nisu samo transakcije kupnje robe i usluga preko EFTPOS uređaja i transakcije podizanja i polaganja gotovog novca na bankomatima, već obuhvaćaju i transakcije kupnje robe i usluga internetom, transakcije izravnog terećenja i trajnih naloga preko platne kartice i podizanja gotovog novca preko EFTPOS uređaja.

Poglavlje je podijeljeno u četiri dijela:

- u prvom dijelu prikazani su ukupan broj i vrijednost nacionalnih i međunarodnih kartičnih platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdavatelja (Potpoglavlje 4.1.);
- u drugom dijelu prikazani su ukupan broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdavatelja (Potpoglavlje 4.1.1.);
- u trećem dijelu prikazani su ukupan broj i vrijednost međunarodnih kartičnih platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdavatelja (Potpoglavlje 4.1.2.);
- u četvrtom dijelu daje se usporedba korištenja platnih kartica i gotovog novca u RH (Potpoglavlje 4.2.).

Okvir 3. Nacionalne kartične platne transakcije po stanovniku u 2014.

Izvor: HNB

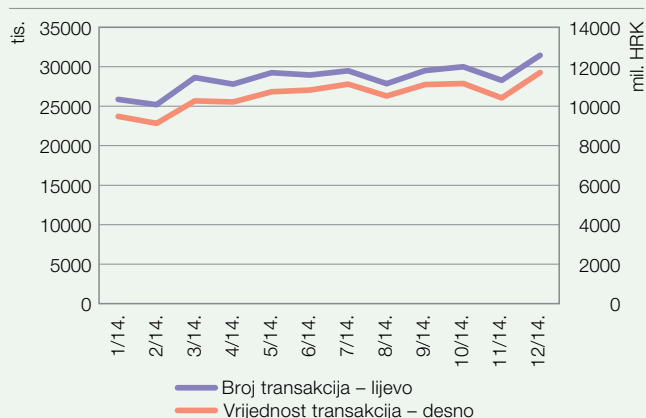
⁸ Ne uključuju se podaci dostavljeni od institucija za elektronički novac koje ujedno obavljaju djelatnost telekomunikacijskih usluga.

4.1. Ukupne kartične platne transakcije

U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci o nacionalnim i međunarodnim kartičnim platnim transakcijama izvršenima platnim karticama izdavatelja.

U 2014. evidentirano je 26 kreditnih institucija i 2 institucije za elektronički novac koje u RH izdaju platne kartice i čiji su korisnici ukupno izvršili 342,27 milijuna kartičnih platnih transakcija s ukupnom vrijednosti od 126.672,94 milijuna kuna (Slika 19.).

Slika 19. Broj i vrijednost nacionalnih i međunarodnih kartičnih platnih transakcija

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost nacionalnih i međunarodnih kartičnih platnih transakcija u 2014.
Izvor: HNB

Prosječan mjesečni broj kartičnih platnih transakcija iznosio je 28,52 milijuna, a prosječna mjesečna vrijednost transakcija 10.556,08 milijuna kuna.

Po jednoj korištenoj platnoj kartici izdanoj u RH prosječno je mjesečno izvršeno 7 kartičnih platnih transakcija u ukupnoj vrijednosti od 2.559 kuna.

4.1.1. Nacionalne kartične platne transakcije

U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci o nacionalnim kartičnim platnim transakcijama izvršenima platnim karticama izdavatelja.

U nacionalne kartične platne transakcije uključuju se:

- platne transakcije kupnje robe i usluga platnom karticom;
- platne transakcije podizanja gotovog novca platnom karticom;
- platne transakcije polaganja gotovog novca platnom karticom;
- trajni nalozi i izravna terećenja naplaćeni preko platne kartice i
- naknade, članarine, provizije, kamate i slično naplaćene od izdavatelja preko platne kartice.

U 2014. ukupno je izvršeno 328,75 milijuna nacionalnih kartičnih platnih transakcija s ukupnom vrijednosti od 118.907,6 milijuna kuna.

Od ukupnog broja izvršenih nacionalnih kartičnih platnih transakcija debitnim karticama izvršeno je 223,17 milijuna transakcija ili 68% s ukupnom vrijednosti od 92.427,2 milijuna kuna ili 78% (Tablica 7.).

Od ukupnog broja izvršenih nacionalnih kartičnih platnih transakcija kreditnim karticama izvršeno je 105,58 milijuna transakcija ili 32% s ukupnom vrijednosti od 26.480,4 milijuna kuna ili 22% (Tablica 7.).

Nacionalne kartične platne transakcije prema prihvatnim uređajima

Od ukupnog broja nacionalnih kartičnih platnih transakcija u 2014. razvrstano prema prihvatnim uređajima izvršeno je ukupno:

- preko bankomata: 99,68 milijuna kartičnih platnih transakcija s ukupnom vrijednosti od 71.277,2 milijuna kuna;

Tablica 7. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija po vrsti platne kartice u kunama

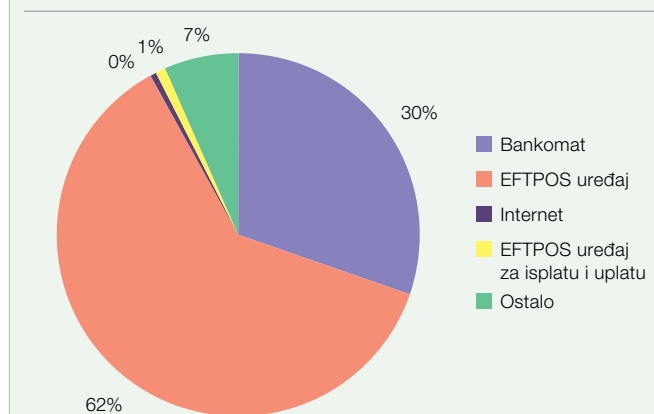
Vrsta platne kartice	Kupnja robe i usluga	Podizanje gotovog novca	Polaganje gotovog novca	Ugovorno terećenje	Ukupno
Broj transakcija					
Debitna platna kartica	126.489.319	93.918.899	2.766.738	—	223.174.956
Kreditna platna kartica	78.164.622	5.759.168	7.935	21.651.535	105.583.260
Ukupno	204.653.941	99.678.067	2.774.673	21.651.535	328.758.216
Vrijednost transakcija					
Debitna platna kartica	22.319.568.879	64.530.945.580	5.576.701.287	—	92.427.215.746
Kreditna platna kartica	20.009.528.509	5.515.496.174	10.443.016	944.885.230	26.480.352.929
Ukupno	42.329.097.388	70.046.441.754	5.587.144.303	944.885.230	118.907.568.675
Prosječna vrijednost transakcije					
Debitna platna kartica	176	687	2.016	—	414
Kreditna platna kartica	256	958	1.316	44	251
Ukupno	207	703	2.014	44	362

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj transakcija i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija u 2014.
Izvor: HNB

- preko EFTPOS uređaja: 202,70 milijuna kartičnih platnih transakcija s ukupnom vrijednosti od 41.976,6 milijuna kuna;
- internetom: 1,73 milijuna kartičnih platnih transakcija s ukupnom vrijednosti od 496,7 milijuna kuna;
- preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu: 2,98 milijuna kartičnih platnih transakcija s ukupnom vrijednosti od 4.212,1 milijun kuna i
- ostalo: obuhvaća 21,65 milijuna transakcija izravnog terećenja, trajnih naloga, naknada, kamata i provizija s ukupnom vrijednosti od 944,9 milijuna kuna.

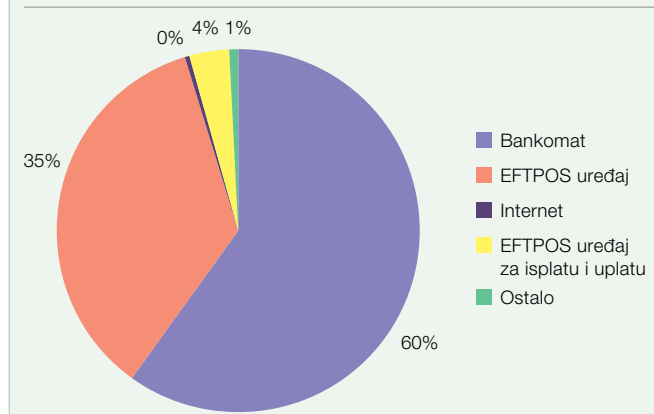
Iz prikazanih podataka vidljivo je da je od ukupnog broja nacionalnih kartičnih platnih transakcija 62% izvršeno preko EFTPOS uređaja, a 30% preko bankomata (Slika 20.). Vrijednost transakcija prikazuje obratni omjer udjela pa je tako od ukupne vrijednosti nacionalnih kartičnih platnih transakcija 60% izvršeno preko bankomata, a 35% preko EFTPOS uređaja (Slika 21.).

Slika 20. Broj nacionalnih kartičnih platnih transakcija prema prihvatnim uređajima

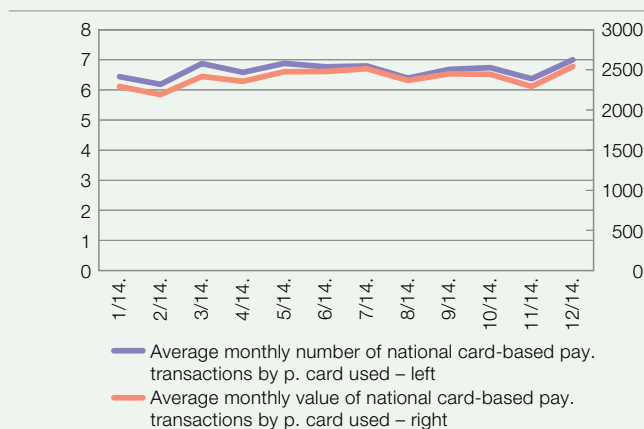
Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj nacionalnih kartičnih platnih transakcija u 2014.
Izvor: HNB

Slika 21. Vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija prema prihvatnim uređajima u kunama

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj nacionalnih kartičnih platnih transakcija u 2014.
Izvor: HNB

Slika 22. Prosječan mjesečni broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija po korištenoj platnoj kartici u kunama

Napomena: Podaci se odnose na prosječan mjesečni broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija tijekom svakog izvještajnog mjeseca u 2014.
Izvor: HNB

Po jednoj korištenoj platnoj kartici u RH prosječno je mjesečno izvršeno 6,6 nacionalnih kartičnih platnih transakcija u ukupnoj vrijednosti od 2.402 kune (Slika 22.).

Kupnja robe i usluga

Pod pojmom kupnja robe i usluga uključuju se sve kartične platne transakcije za kupnju robe i usluge izvršene platnom karticom izdavatelja preko EFTPOS uređaja, interneta i bankomata.

U 2014. ukupno je izvršeno 204,65 milijuna nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga s ukupnom vrijednosti od 42.329,1 milijun kuna. Od toga je debitnim karticama izvršeno 126,48 milijuna nacionalnih kartičnih platnih transakcija ili 62% s ukupnom vrijednosti od 22.319,6 milijuna kuna ili 53%. Ostatak od 78,16 milijuna (38%) nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga s ukupnom vrijednosti od 20.009,5 milijuna kuna (47%) izvršen je kreditnim karticama.

U 2014. prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije kupnje robe i usluga iznosila je 207 kuna. Prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije kupnje robe i usluga debitnom platnom karticom iznosila je 176 kuna, a kreditnom platnom karticom 256 kuna (Tablica 7.).

Od navedenih 204,65 milijuna nacionalnih kartičnih platnih transakcija platnim karticama potrošača, ukupno je izvršeno 193,92 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 37.268,5 milijuna kuna. Dakle, platnim karticama potrošača izvršeno je 95% broja i 88% vrijednosti nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga.

Tablica 8. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga po funkciji u kunama

Funkcija	Broj transakcija kupnje robe i usluga	Vrijednost transakcija kupnje robe i usluga	Prosječna vrijednost transakcije kupnje robe i usluga
Debitna funkcija	124.072.769	20.660.751.240	167
Charge funkcija	41.250.988	8.088.686.692	196
Funkcija obročne otplate	6.407.013	7.228.401.254	1.128
Funkcija odgođene naplate	21.372.431	4.120.322.962	193
Revolving funkcija	9.895.542	1.768.879.542	179
Kreditna funkcija	1.655.198	462.055.698	279
Ukupno	204.653.941	42.329.097.388	207

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj transakcija i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga u 2014. Uključeni su potrošački krediti.
Izvor: HNB

Prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije kupnje robe i usluga platnim karticama potrošača iznosila je 192 kune, a platnim karticama poslovnih subjekata (nepotrošača) 472 kune.

Kartične platne transakcije kupnje robe i usluga mogu se podijeliti prema korištenoj funkciji platne kartice. Pri iniciranju kartične platne transakcije preko prihvatnog uređaja funkciju odabire imatelj platne kartice. Razlikujemo sljedeće funkcije:

- **debitnu funkciju** – za izvršenje kartične platne transakcije u trenutku njezina iniciranja osigurano je pokriće na računu za plaćanje te se kartična platna transakcija odmah i izravno naplaćuje s tog računa za plaćanje imatelja platne kartice;
- **charge funkciju** – iznos ukupnih troškova nastalih korištenjem ove funkcije, u određenom razdoblju, podmiruje se u cijelosti najčešće kreditnim transferom;
- **funkciju odgođene naplate** – iznos ukupnih troškova nastalih korištenjem ove funkcije, u određenom razdoblju, podmiruje se u cijelosti najčešće izravnim terećenjem računa za plaćanje imatelja platne kartice;
- **kreditnu funkciju** – svaka kartična platna transakcija inicirana korištenjem kreditne funkcije, u trenutku njezina zadavanja, automatski se dijeli na ugovoreni broj otplatnih rata, odnosno prema ugovorenom modelu;
- **revolving funkciju** – iznos ukupnih troškova nastalih korištenjem ove funkcije, u određenom razdoblju, podmiruje se u postotku od ukupnog iznosa i
- **funkciju obročnog plaćanja** – iznos transakcija nastalih korištenjem ove funkcije, u određenom razdoblju, dijeli se na broj otplatnih rata prema izboru imatelja platne kartice, a unutar modela ugovorenog na prodajnom mjestu.

Od ukupnog broja nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga debitnom funkcijom izvršeno je 61% transakcija. Vrijednost transakcija koje su izvršene debitnom funkcijom čini 49% ukupne vrijednosti nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga. Pregled broja i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga po funkciji prikazan je u Tablici 8.

Najveća prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije kupnje robe i usluga u iznosu od 1.128 kuna evidentirana je za kartične platne transakcije korištenjem funkcije obročne otplate (Tablica 8.).

Podizanje gotovog novca

Pod pojmom podizanje gotovog novca obuhvaćaju se kartične platne transakcije podizanja gotovog novca izvršene platnom karticom izdavatelja preko bankomata, EFTPOS uređaja i EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu.

U 2014. ukupno je izvršeno 99,67 milijuna nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca s ukupnom vrijednosti od 70.046,4 milijuna kuna. Debitnim karticama izvršeno je 93,91 milijun (94%) nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca s ukupnom vrijednosti od 64.530,95 milijuna kuna (92%; Tablica 7.). Kreditnim karticama izvršeno je 5,75 milijuna (6%) nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca s ukupnom vrijednosti od 5.515,5 milijuna kuna (8%; Tablica 7.).

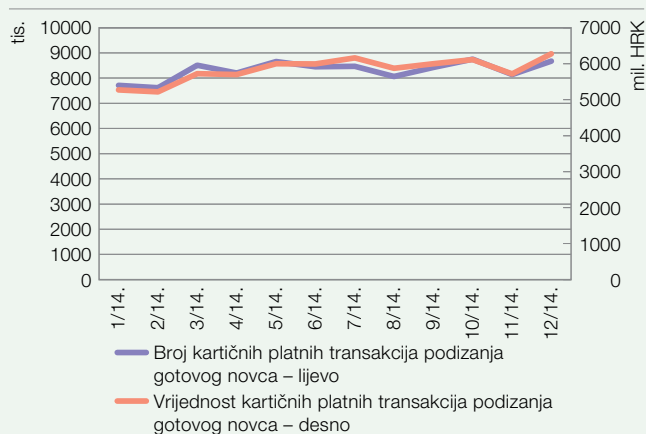
Od ukupnog broja nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca platnim karticama potrošača izvršeno je 96,9 milijuna ili 97%, a platnim karticama poslovnih subjekata (nepotrošača) izvršeno je 2,8 milijuna ili 3%.

Od ukupne vrijednosti nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca platnim karticama potrošača izvršeno je 65.714,7 milijuna kuna ili 94%, a platnim karticama poslovnih subjekata (nepotrošača) izvršeno je 4.331,7 milijuna kuna ili 6%.

Ukupan broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca po mjesecima prikazani su na Slici 23.

U 2014. prosječna vrijednost nacionalne kartične transakcije podizanja gotovog novca iznosila je 703 kune. Prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije podizanja gotovog novca debitnom platnom karticom iznosila je 687 kuna, a kreditnom platnom karticom 958 kuna.

Slika 23. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija tijekom svakog izvještajnog mjeseca u 2014.
Izvor: HNB

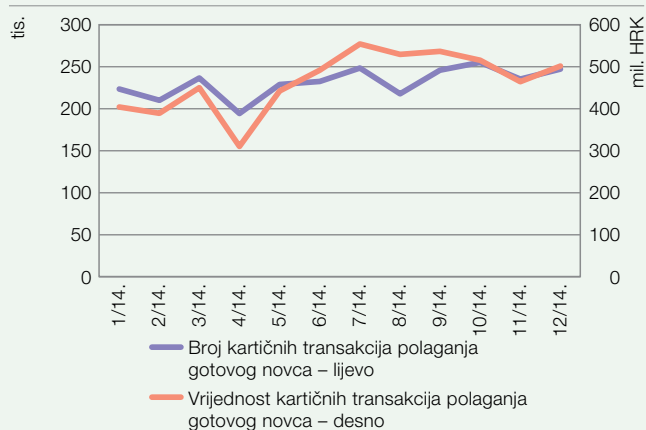
Prosječna vrijednost nacionalne kartične transakcije podizanja gotovog novca platnim karticama potrošača iznosila je 678 kuna, a platnim karticama poslovnih subjekata (nepotrošača) 1.573 kune.

Polaganje gotovog novca

Pod pojmom polaganje gotovog novca obuhvaćaju se kartične platne transakcije polaganja gotovog novca na račun za plaćanje platnom karticom izdavatelja preko bankomata i EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu, a ne uključuju se platne transakcije polaganja gotovog novca u dnevno-noćni trezor.

U 2014. ukupno je izvršeno 2,77 milijuna nacionalnih kartičnih platnih transakcija polaganja gotovog novca s ukupnom vrijednosti od 5.587,1 milijun kuna, od čega je preko bankomata ukupno izvršeno 2,5 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 4.750,7 milijuna kuna. Debitnim karticama izvršeno je, i u broju

Slika 24. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija polaganja gotovog novca

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija tijekom svakog izvještajnog mjeseca u 2014.
Izvor: HNB

i u vrijednosti, više od 99,7% svih nacionalnih kartičnih platnih transakcija polaganja gotovog novca.

Od ukupnih 2,77 milijuna nacionalnih kartičnih platnih transakcija polaganja gotovog novca platnim karticama potrošača izvršeno je 2,17 milijuna ili 78% transakcija s ukupnom vrijednosti od 3.197,7 milijuna kuna ili 57%, dok je platnim karticama poslovnih subjekata (nepotrošača) izvršeno 0,6 milijuna ili 22% transakcija s ukupnom vrijednosti od 2.389,4 milijuna kuna ili 43%.

Ukupan broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija polaganja gotovog novca po mjesecima prikazani su na Slici 24.

U 2014. prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije polaganja gotovog novca iznosila je 2.014 kuna. Prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije polaganja gotovog novca debitnom platnom karticom iznosila je 2.016 kuna, a kreditnom platnom karticom 1.316 kuna.

Prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije polaganja gotovog novca platnim karticama potrošača iznosila je 1.473 kune, a platnim karticama poslovnih subjekata (nepotrošača) 3.959 kuna.

Ugovorno terećenje

Pod pojmom ugovorno terećenje uključuju se platne transakcije za koje je unaprijed ugovorena naplata preko platne kartice, inicirane od strane ili preko primatelja plaćanja, a mogu imati elemente trajnog naloga ili izravnog terećenja, uključujući obveze imatelja platne kartice prema izdavatelju kao što su naknade, provizije, kamate, članarine i slično. Ugovorno terećenje može biti ugovoreno za sve vrste platnih kartica osim debitnih kartica.

U 2014. ukupno je izvršeno 21,65 milijuna transakcija ugovornog terećenja s ukupnom vrijednosti od 944,9 milijuna kuna. Najveći broj transakcija, i to njih 20,05 milijuna (93%) s ukupnom vrijednosti od 712,5 milijuna kuna (75%) jesu transakcije naknada, članarina, kamata, provizija i slično koje su imatelji platne kartice platili preko platne kartice izdavateljima. Ostatak od 1,60 milijuna transakcija (7%) jesu platne transakcije izravnih terećenja ili trajnih naloga izvršenih preko platne kartice s ukupnom vrijednosti od 232,4 milijuna kuna (25%).

U 2014. prosječna vrijednost transakcije ugovornog terećenja iznosila je 44 kune.

Neovlašteno korištenje

Pod pojmom neovlašteno korištenje uključuju se sve kartične platne transakcije kod kojih je utvrđeno neovlašteno korištenje platne kartice ili prijevara.

U 2014. utvrđene su ukupno 6.852 nacionalne kartične platne transakcije neovlaštenoga korištenja s ukupnom vrijednosti od 4.749.113 kuna. U 2014. godini prosječna vrijednost nacionalne

kartične platne transakcije utvrđenoga neovlaštenoga korištenja iznosila je 693 kune.

4.1.2. Međunarodne kartične platne transakcije

U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci o međunarodnim kartičnim platnim transakcijama izvršenima platnim karticama izdavatelja.

U međunarodne kartične platne transakcije uključuju se:

- platne transakcije kupnje robe i usluga platnom karticom izdavatelja izvršene izvan RH (u drugim državama članicama ili trećim državama) i
- platne transakcije podizanja gotovog novca platnom karticom izdavatelja izvršene izvan RH (u drugim državama članicama ili trećim državama).

Podaci o međunarodnim kartičnim platnim transakcijama prikazani su u kunama, odnosno originalna valuta kartične platne transakcije preračunata je u kune po tečaju HNB-a na posljednji dan izvještajnog razdoblja, tj. mjeseca za koji se podaci prikazuju.

U 2014. ukupno je izvršeno 13,5 milijuna međunarodnih kartičnih platnih transakcija s ukupnom vrijednosti od 7.765,4 milijuna kuna. Prosječna vrijednost međunarodne kartične platne transakcije iznosila je 574 kune.

Prosječan mjesečni broj međunarodnih kartičnih platnih transakcija iznosio je 1,1 milijun, a prosječna mjesečna vrijednost transakcija 647 milijuna kuna (Slika 25.).

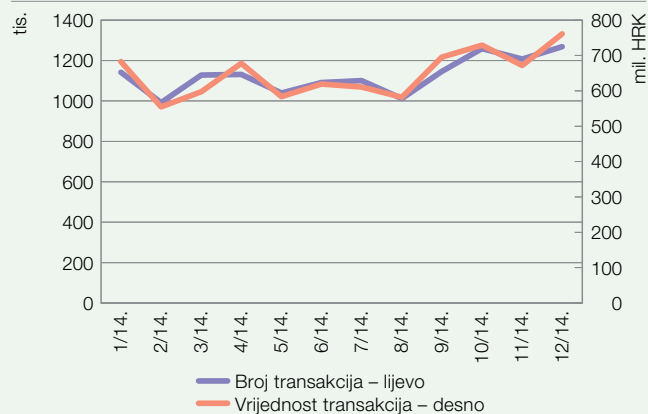
Od ukupnog broja i vrijednosti međunarodnih kartičnih platnih transakcija, karticama potrošača izvršeno je 92% broja i 80% vrijednosti međunarodnih kartičnih platnih transakcija, dok je karticama poslovnih subjekata (nepotrošača) izvršeno 8% broja i 20% vrijednosti međunarodnih kartičnih platnih transakcija.

Međunarodne kartične platne transakcije izvršene su u 135 valuta i 215 država.

Iz zaprimljenih podataka o međunarodnim kartičnim platnim transakcijama razvrstanih prema državama vidljivo je kako je u sedam najzastupljenijih država (Bosna i Hercegovina, Slovenija, Njemačka, Italija, SAD, Velika Britanija i Austrija) ukupna vrijednost kartičnih platnih transakcija iznosila 5.575 milijuna kuna, što čini 72% ukupne vrijednosti svih međunarodnih kartičnih platnih transakcija (Slika 26.).

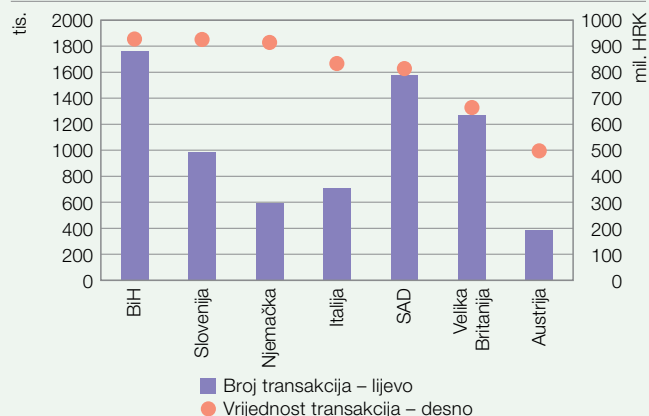
Na Slici 26. prikazano je i kako su imatelji platne kartice izdane u RH najvišu vrijednost kartičnih platnih transakcija ostvarili u Bosni i Hercegovini, zatim Sloveniji, Njemačkoj, Italiji, SAD-u, Velikoj Britaniji i Austriji.

Slika 25. Broj i vrijednost međunarodnih kartičnih platnih transakcija u kunama

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost međunarodnih kartičnih platnih transakcija tijekom svakog izvještajnog mjeseca u 2014.
Izvor: HNB

Slika 26. Broj i vrijednost međunarodnih kartičnih platnih transakcija za sedam najzastupljenijih država

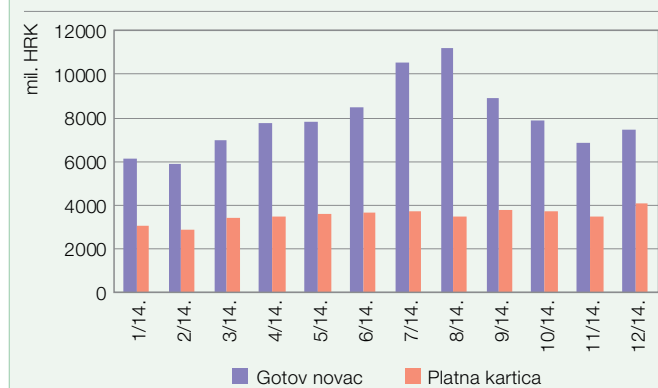

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost međunarodnih kartičnih platnih transakcija u 2014. godini.
Izvor: HNB

4.2. Usporedba korištenja platnih kartica i gotovog novca

Iz prikazanih podataka vidljivo je da su u 2014. godini obveznici fiskalizacije⁹ ukupno izdali 2.350 milijuna računa s ukupnom vrijednosti od 160.205 milijuna kuna. Nadalje, od ukupnog broja izdanih računa njih 89% plaćeno je gotovim novcem, a od ukupne vrijednosti izdanih računa 60% vrijednosti odnosi se na plaćanja gotovim novcem.

Slika 27. Usporedni prikaz korištenja različitih instrumenata plaćanja u 2014. – vrijednost u kunama

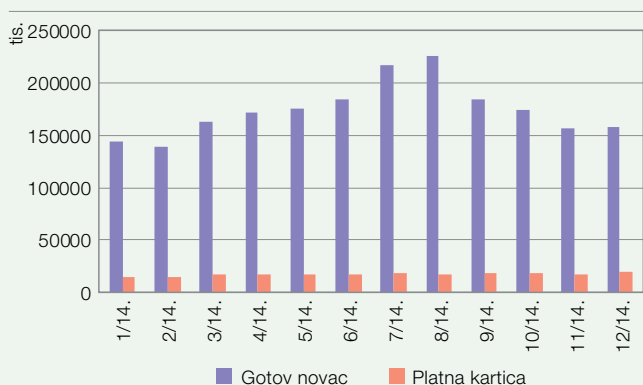

Napomena: Podaci se odnose na ukupnu vrijednost u kunama tijekom jednoga mjesečnog razdoblja. Podaci za gotov novac odnose se na ukupnu vrijednost izdanih računa plaćenih u gotovom novcu u kunama. Podaci za platne kartice odnose se na ukupnu vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga.
Izvori: Ministarstvo financija RH – Porezna uprava; HNB

Na slikama 27. i 28. daje se usporedni prikaz broja i vrijednosti izdanih računa plaćenih u gotovom novcu u RH te broja i vrijednosti nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga. Iz prikaza je vidljivo kako je gotov novac u odnosu na platne kartice kao oblik plaćanja znatno zastupljeniji i u broju i u vrijednosti transakcija.

Prosječna je vrijednost platne transakcije gotovim novcem u 2014. iznosila 46 kuna, a prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije 232 kuna.

Slika 28. Usporedni prikaz korištenja različitih instrumenata plaćanja u 2014. – broj

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj tijekom jednoga mjesečnog razdoblja. Podaci za gotov novac odnose se na ukupan broj izdanih računa plaćenih u gotovom novcu. Podaci za platne kartice odnose se na ukupan broj nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga.
Izvori: Ministarstvo financija RH – Porezna uprava; HNB

9 Prema podacima Ministarstva financija RH – Porezne uprave prikupljenih na temelju Zakona o fiskalizaciji u prometu gotovinom, "Narodne novine", br. 133/2012.

5. Prihvat platnih kartica

U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci o broju i vrijednosti transakcija kod kojih su pružatelji platnih usluga prihvatitelji obavili platnu uslugu prihvata platnih kartica preko prihvatnog uređaja.

Pružatelji platnih usluga prihvatitelji (u nastavku teksta: prihvatitelji) jesu:

1. kreditne institucije (banke) koje su od HNB-a dobile odobrenje za rad u sklopu kojeg je i odobrenje za pružanje platne usluge prihvaćanja platnih kartica i
2. institucije za elektronički novac¹⁰ koje su od HNB-a dobile odobrenje za pružanje platne usluge prihvaćanja platnih kartica.

Prihvatitelj može prihvatiti platnu karticu od:

- pružatelja platnih usluga izdavatelja koji je odobrenje za rad ili odobrenje za obavljanje usluge izdavanja platnih kartica dobio od HNB-a (u nastavku teksta: hrvatski izdavatelj) ili

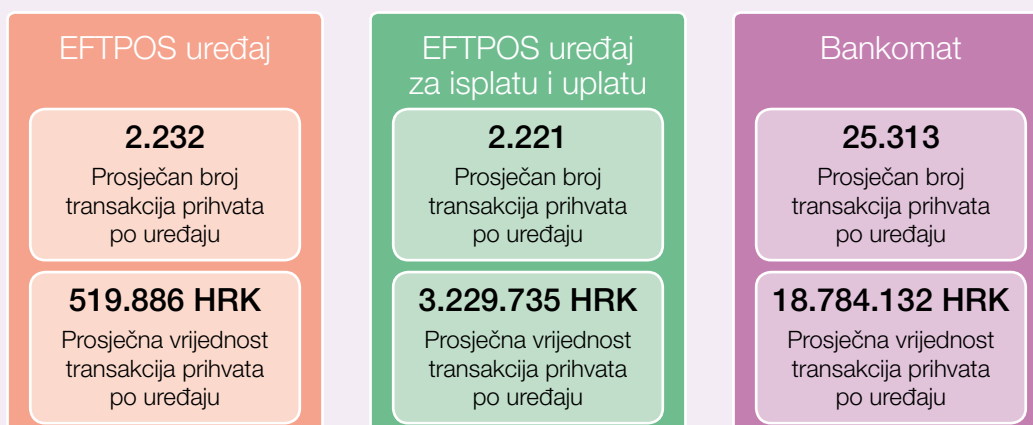
- pružatelja platnih usluga izdavatelja koji je odobrenje za rad ili odobrenje za obavljanje usluge izdavanja platnih kartica dobio od nadležnog tijela drugih država članica EU-a ili trećih država (u nastavku teksta: inozemni izdavatelj).

Prihvat platnih kartica hrvatskih izdavatelja dijeli se na prihvat platnih kartica koje je sam prihvatitelj izdao i na prihvat platnih kartica ostalih hrvatskih izdavatelja.

Poglavlje je podijeljeno u tri dijela:

- u prvom dijelu prikazuju se ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica hrvatskih i inozemnih izdavatelja (Potpoglavlje 5.1.);
- u drugom dijelu prikazuju se ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica, i to vlastitih kartica i kartica ostalih hrvatskih izdavatelja (Potpoglavlje 5.1.1.);
- u trećem dijelu prikazuju se ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja (Potpoglavlje 5.1.2.).

Okvir 4. Transakcije prihvata platnih kartica prema prihvatnim uređajima u 2014.

Izvor: HNB

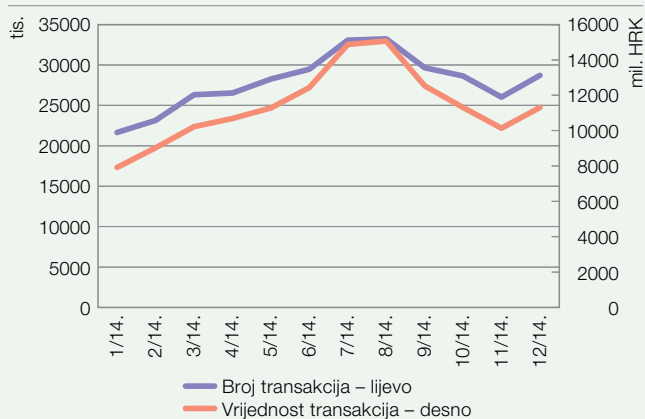
¹⁰ Ne uključuju se podaci dostavljeni od institucija za elektronički novac koje ujedno obavljaju djelatnost telekomunikacijskih usluga.

5.1. Ukupan prihvat platnih kartica

U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci o ukupnom broju i vrijednosti transakcija prijehata platnih kartica hrvatskih i inozemnih izdavatelja.

U 2014. ukupno je izvršeno 334,66 milijuna transakcija prijehata platnih kartica s ukupnom vrijednosti od 136.801,8 milijuna kuna (Slika 29.).

Slika 29. Ukupan broj i vrijednost transakcija prijehata platnih kartica u kunama

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost transakcija prijehata tijekom izvještajnog mjeseca u 2014.
Izvor: HNB

U siječnju 2014. ukupno je evidentirano 21,7 milijuna transakcija prijehata s ukupnom vrijednosti od 7.914 milijuna kuna. Tijekom idućih mjeseci broj i vrijednost transakcija prijehata rasli su do mjeseca kolovoza, u kojemu su dosegli najveću razinu od 33,2 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 15.072,06 milijuna kuna. Od rujna broj i vrijednost transakcija prijehata imaju tendenciju pada sve do mjeseca prosinca, u kojemu je evidentirano 28,7 milijuna transakcija prijehata s ukupnom vrijednosti od 11.307,17 milijuna kuna.

Usluga prijehata obavlja se kod ugovornih trgovaca, odnosno poslovnih subjekata koji na osnovi ugovora s prihvatiteljem na svojem prodajnom mjestu nude mogućnost plaćanja platnim karticama preko prihvatnih uređaja. Na dan 31. prosinca 2014. ukupno je evidentirano 66.326 ugovornih trgovaca. Navedeni broj ugovornih trgovaca iskazan je neovisno o broju prihvatnih mjesta kojima se trgovac koristi. Jedan trgovački lanac tako je evidentiran kao jedan ugovorni trgovac bez obzira na to koliko se prodajnih mjesta i prihvatnih uređaja koristi.

Prihvatni uređaji preko kojih se obavlja usluga prijehata jesu bankomat, EFTPOS uređaj, internet i EFTPOS uređaj za isplatu i uplatu (Tablica 9.).

Od ukupnog broja transakcija prijehata 31,9% transakcija je prihvaćeno preko bankomata, 66,4% preko EFTPOS uređaja, 0,7% internetom i 1% preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu.

Od ukupne vrijednosti transakcija prijehata 58% transakcija je prihvaćeno preko bankomata, 37,8% preko EFTPOS uređaja, 0,6% internetom i 3,6% preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu.

Preko bankomata u 2014. prihvaćeno je ukupno 106,87 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 79.306,6 milijuna kuna. Kreditne institucije sudjelovale su u prijehatu platnih kartica izvršenih u svrhu isplate gotovog novca preko bankomata s udjelom od 99% u broju i vrijednosti transakcija.

Preko EFTPOS uređaja u 2014. prihvaćeno je ukupno 222,12 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 51.736,5 milijuna kuna. Institucije za elektronički novac u ukupnom prijehatu platnih kartica izvršenih preko EFTPOS uređaja sudjelovale su s udjelom od 69,63% u broju transakcija i 67,05% u vrijednosti transakcija.

Ukupan broj transakcija prijehata platnih kartica izvršenih internetom u 2014. iznosio je 2,29 milijuna s ukupnom vrijednosti od 852,8 milijuna kuna. Od ukupne usluge prijehata platnih kartica izvršene internetom institucije za elektronički novac sudjelovale

Tablica 9. Broj i vrijednost transakcija prijehata platnih kartica prema prihvatnom uređaju u kunama

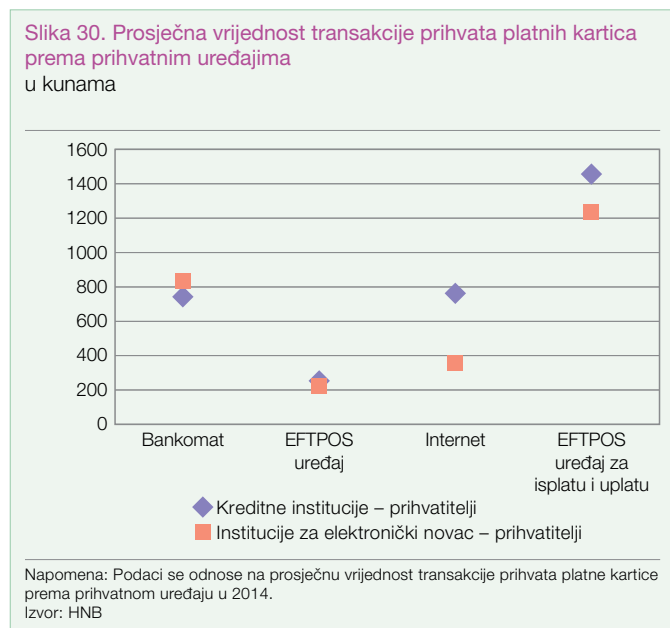
Pružatelj platnih usluga prihvatitelj	Bankomat	EFTPOS uređaj	Internet	EFTPOS uređaj za isplatu i uplatu	Ukupno
Broj transakcija					
Kreditne institucije	106.388.909	67.459.745	88.409	3.353.021	177.290.084
Institucije za elektronički novac	483.404	154.662.971	2.204.578	21.103	157.372.056
Ukupno	106.872.313	222.122.716	2.292.987	3.374.124	334.662.140
Vrijednost transakcija					
Kreditne institucije	78.903.631.133	17.045.773.720	67.384.635	4.879.969.941	100.896.759.429
Institucije za elektronički novac	402.975.908	34.690.717.073	785.375.523	25.996.912	35.905.065.416
Ukupno	79.306.607.041	51.736.490.793	852.760.158	4.905.966.853	136.801.824.845

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost transakcija prijehata u 2014.
Izvor: HNB

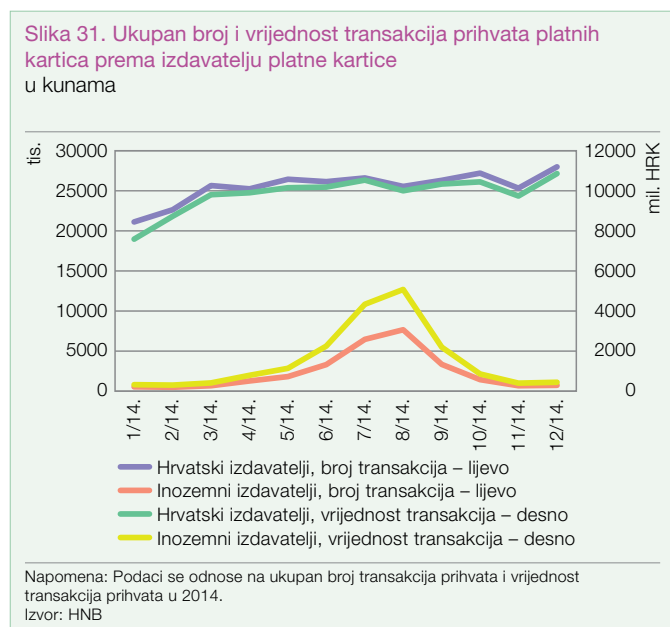
su s udjelom od 96,14% u broju transakcija i 92,1% u vrijednosti transakcija.

Prosječna vrijednost transakcije prihvata platnih kartica u 2014. iznosila je 409 kuna. Pregledom transakcija prihvata vidljivo je da je najveća prosječna vrijednost transakcije od 1.454 kune evidentirana za prihvata platnih kartica izvršenih preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu, dok je najmanja prosječna vrijednost transakcije prihvata, u iznosu od 233 kune, evidentirana za prihvata platnih kartica izvršenih preko EFTPOS uređaja.

Na Slici 30. prikazana je prosječna vrijednost transakcije prihvata platnih kartica prema prihvatiteljima i prihvatnim uređajima.

Od ukupno izvršenih 334,66 milijuna transakcija prihvata platnih kartica u 2014., 91% odnosi se na platne kartice hrvatskih izdavatelja, a 9% na one inozemnih izdavatelja. U 2014. od ukupno izvršenih 136.801,8 milijuna kuna transakcija prihvata platnih

kartica 86% odnosi se na platne kartice hrvatskih izdavatelja, a 14% na platne kartice inozemnih izdavatelja (Slika 31.).

Na razini godine prosječna vrijednost transakcije prihvata platnom karticom hrvatskog izdavatelja iznosila je 386 kuna, a platnom karticom inozemnog izdavatelja 651 kunu.

Usluga prihvata platnih kartica može se pružati za:

- kupnju robe i usluga platnom karticom;
- podizanje i polaganje gotovog novca platnom karticom.

Kupnja robe i usluga

Pod pojmom kupnja robe i usluga uključuju se transakcije prihvata platnih kartica za kupljenu robu i usluge izvršene preko EFTPOS uređaja, interneta i bankomata.

U 2014. ukupno je izvršeno 225,2 milijuna transakcija prihvata platnih kartica za kupnju robe i usluga s ukupnom vrijednosti od 52.214,4 milijuna kuna (vlastite kartice, kartice drugih hrvatskih izdavatelja i kartice inozemnih izdavatelja).

Kreditne institucije ukupno su izvršile 68,5 milijuna transakcija prihvata platnih kartica za kupnju robe i usluga (30%) s ukupnom vrijednosti od 17.167 milijuna kuna (33%), a institucije za elektronički novac ukupno su prihvatile 156,7 milijuna transakcija (70%) s ukupnom vrijednosti od 35.047,4 milijuna kuna (67%).

Od ukupnog broja transakcija prihvata platnih kartica za kupnju robe i usluga 77% transakcija izvršeno je platnim karticama četverostranih kartičnih shema, a 23% karticama trostranih kartičnih shema. Od ukupne vrijednosti transakcija prihvata platnih kartica za kupnju robe i usluga 73% transakcija izvršeno je platnim karticama četverostrane kartične sheme, a 27% karticama trostrane kartične sheme.

Podizanje i polaganje gotovog novca

Pod pojmom podizanje gotovog novca podrazumijevaju se transakcije prihvata platnih kartica za podizanje gotovog novca izvršene preko bankomata, EFTPOS uređaja i EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu. Ukupan broj transakcija prihvata platnih kartica za podizanja gotovog novca u 2014. iznosio je 106,7 milijuna s ukupnom vrijednosti od 79.019,1 milijun kuna.

Pod pojmom polaganje gotovog novca podrazumijevaju se transakcije prihvata platnih kartica za polaganje gotovog novca izvršene preko bankomata i EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu. Ukupan broj transakcija prihvata platnih kartica za polaganja gotovog novca u 2014. iznosio je 2,7 milijuna s ukupnom vrijednosti od 5.568,3 milijuna kuna.

Tablica 10. Broj i vrijednost transakcija prijehata platnih kartica izdanih u RH prema prihvatnom uređaju u kunama

	Bankomat	EFTPOS uređaj	Internet	EFTPOS uređaj za isplatu i uplatu	Ukupno
Broj transakcija	98.626.176	202.266.299	2.027.092	3.248.372	306.167.939
Vrijednost transakcija	70.671.701.663	42.396.324.209	570.828.104	4.609.853.912	118.248.707.888
Prosječna vrijednost transakcije	716,56	209,61	281,60	1.419,13	386,22

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost transakcija prijehata platnih kartica hrvatskih izdavatelja u 2014.
Izvor: HNB

5.1.1. Prihvat platnih kartica izdanih u RH

U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci o broju i vrijednosti transakcija prijehata platnih kartica hrvatskih izdavatelja.

Prihvat platnih kartica hrvatskih izdavatelja dijeli se na prihvat platnih kartica koje je sam prihvatitelj izdao (u nastavku teksta: vlastite kartice) i na prihvat platnih kartica ostalih hrvatskih izdavatelja (u nastavku teksta: ostali hrvatski izdavatelji).

U 2014. izvršeno je ukupno 306,2 milijuna transakcija prijehata platnih kartica hrvatskih izdavatelja s ukupnom vrijednosti od 118.248,7 milijuna kuna, od čega je prihvaćeno:

- **vlastitih kartica:** 167,5 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 91.270,9 milijuna kuna i
- **kartica ostalih hrvatskih izdavatelja:** 138,7 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 26.977,8 milijuna kuna.

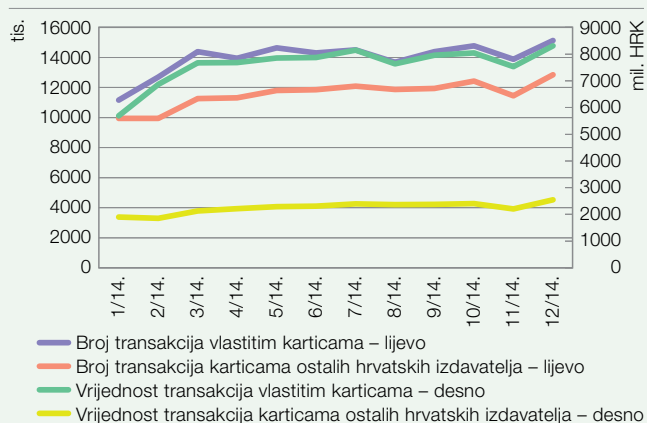
Od ukupnog broja transakcija prijehata platnih kartica hrvatskih izdavatelja 32,21% transakcija prihvaćeno je preko bankomata, 66,06 % preko EFTPOS uređaja, 0,67% internetom i 1,06% preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu. Promatraju li se ukupne vrijednosti transakcija prijehata platnih kartica hrvatskih izdavatelja, 59,76% transakcija prihvaćeno je preko bankomata, 35,86% preko EFTPOS uređaja, 0,49% internetom i 3,89% preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu. Prosječna vrijednost transakcije prijehata platnih kartica hrvatskih izdavatelja u 2014. iznosila je (Tablica 10.):

- preko EFTPOS uređaja: 209,61 kunu;
- internetom: 281,60 kuna;
- preko bankomata: 716,56 kuna i
- preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu: 1.419,13 kuna.

Na Slici 32. prikazani su ukupan broj i vrijednost transakcija prijehata platnih kartica prema izdavatelju na mjesečnoj razini u 2014. godini. Vidljivo je da su prihvatitelji najčešće prihvaćali vlastite kartice, odnosno kartice koje su i sami izdali. Najveći broj transakcija prijehata platnih kartica evidentiran je u mjesecu prosincu u iznosu od 28 milijuna s ukupnom vrijednosti od 10.860 milijuna kuna.

U 2014. prosječan broj transakcija prijehata platnih kartica iznosio je 25,5 milijuna mjesečno, a prosječna vrijednost transakcija bila je 9.854 milijuna kuna mjesečno.

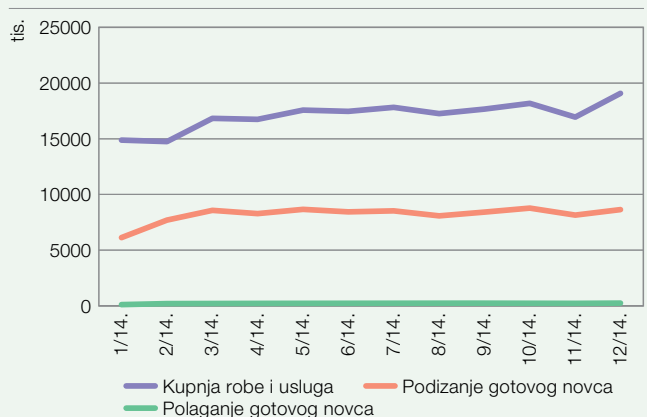
Slika 32. Broj i vrijednost transakcija prijehata platnih kartica izdanih u RH

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj transakcija prijehata tijekom svakog izvještajnog mjeseca u 2014.
Izvor: HNB

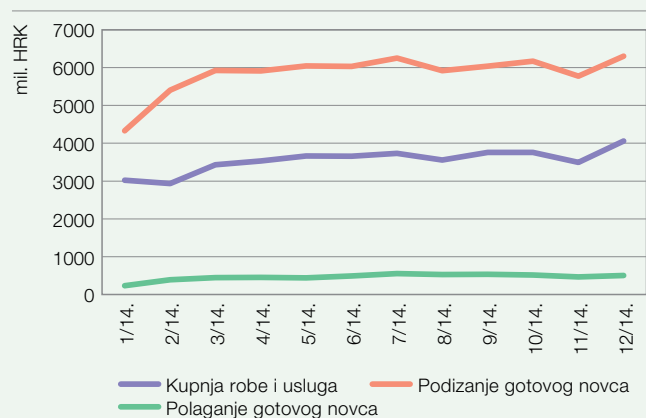
Pregledom transakcija prijehata platnih kartica prema vrsti transakcije najzastupljenije je podizanje gotovog novca koje u ukupnoj vrijednosti transakcija prijehata sudjeluje s ukupno 59,27%, zatim slijedi kupnja robe i usluga s 36,02% te polaganje gotovog novca s 4,71% (slike 33. i 34.).

Slika 33. Broj transakcija prijehata platnih kartica izdanih u RH prema vrsti transakcije

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj transakcija prijehata tijekom svakog izvještajnog mjeseca u 2014.
Izvor: HNB

Slika 34. Vrijednost transakcija prihvata platnih kartica izdanih u RH prema vrsti transakcije u kunama

Napomena: Podaci se odnose na ukupnu vrijednost transakcija prihvata tijekom izvještajnog mjeseca u 2014.
Izvor: HNB

Kupnja robe i usluga

Pod pojmom kupnja robe i usluga podrazumijevaju se transakcije prihvata platnih kartica za kupljenu robu i usluge izvršenih preko EFTPOS uređaja, interneta i bankomata.

U 2014. ukupno je evidentirano 205,10 milijuna transakcija prihvata platnih kartica hrvatskih izdavatelja za kupnju robe i usluga s ukupnom vrijednosti od 42.591,46 milijuna kuna izvršenih platnim karticama izdanima u RH.

Od ukupnih transakcija prihvata platnih kartica za kupnju robe i usluga izvršenih platnim karticama izdanima u RH:

- preko EFTPOS uređaja: prihvaćeno je 202,11 milijuna transakcija (98,54%) s ukupnom vrijednosti od 41.968,0 milijuna kuna (98,54%);
- internetom: prihvaćeno je 2,03 milijuna transakcija (0,99%) s ukupnom vrijednosti od 570,8 milijuna kuna (1,34%) i
- preko bankomata: prihvaćeno je 0,96 milijuna transakcija (0,47%) s ukupnom vrijednosti od 52,6 milijuna kuna (0,12%) (najčešće kupnja telefonskih bonova, aviokarata i slično).

Prosječna vrijednost transakcije prihvata platnih kartica za kupnju robe i usluga izvršenih platnim karticama izdanima u RH u 2014. iznosila je:

- preko EFTPOS uređaja: 207,65 kuna;
- internetom: 281,60 kuna i
- preko bankomata: 54,71 kunu.

Podizanje gotovog novca

Pod pojmom podizanje gotovog novca podrazumijevaju se transakcije prihvata platnih kartica za podizanje gotovog novca preko bankomata, EFTPOS uređaja i EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu platnom karticom.

U 2014. ukupno je izvršeno 98,35 milijuna transakcija prihvata platnih kartica hrvatskih izdavatelja za podizanje gotovog novca s ukupnom vrijednosti od 70.088,9 milijuna kuna.

Od ukupnih transakcija prihvata platnih kartica za podizanje gotovog novca učinjenih platnim karticama izdanima u RH:

- preko bankomata: prihvaćeno je 95,22 milijuna transakcija (96,81%) s ukupnom vrijednosti od 65.885,3 milijuna kuna (94%);
- preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu: prihvaćeno je 2,98 milijuna transakcija (3,03%) s ukupnom vrijednosti od 3.775,3 milijuna kuna (5,39%) i
- preko EFTPOS uređaja: prihvaćeno je 0,15 milijuna transakcija (0,16%) s ukupnom vrijednosti od 428,3 milijuna kuna (0,61%).

Prosječna vrijednost transakcije prihvata platnih kartica za podizanje gotovog novca izvršenih platnim karticama izdanima u RH u 2014. iznosila je:

- preko bankomata: 691,96 kuna;
- preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu: 1.265,50 kuna i
- preko EFTPOS uređaja: 2.797,19 kuna.

Polaganje gotovog novca

Pod pojmom polaganje gotovog novca podrazumijevaju se platne transakcije prihvata platnih kartica za polaganje gotovog novca preko bankomata i EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu.

U 2014. ukupno je evidentiran 2,71 milijun transakcija prihvata platnih kartica hrvatskih izdavatelja za polaganje gotovog novca s ukupnom vrijednosti od 5.568,3 milijuna kuna.

Od ukupnih transakcija prihvata platnih kartica za polaganje gotovog novca učinjenih platnim karticama izdanima u RH:

- preko bankomata: prihvaćeno je 2,45 milijuna transakcija (90,23%) s ukupnom vrijednosti od 4.733,7 milijuna kuna (85,01%) i
- preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu: prihvaćeno je 0,27 milijuna transakcija (9,77%) s ukupnom vrijednosti od 834,6 milijuna kuna (14,99%).

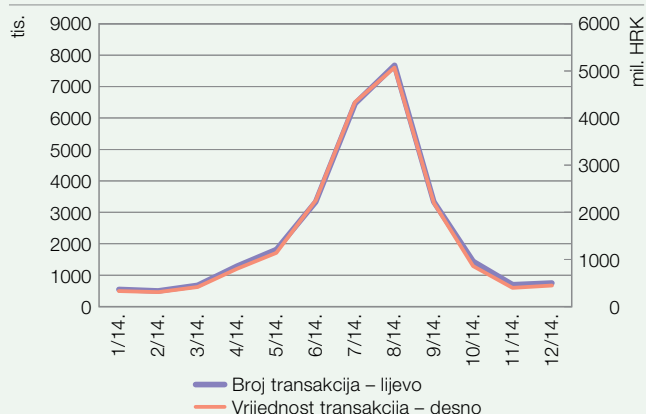
Prosječna vrijednost transakcije prihvata platnih kartica za polaganje gotovog novca izvršenih platnim karticama izdanima u RH u 2014. iznosila je:

- preko bankomata: 1.932,73 kune i
- preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu: 3.147,69 kuna.

5.1.2. Prihvat platnih kartica izdanih u inozemstvu

U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci o broju i vrijednosti transakcija prihvata platnih kartica izdanih izvan RH, tj. inozemnih izdavatelja.

Slika 35. Broj i vrijednost transakcija prihvaća platnih kartica inozemnih izdavatelja

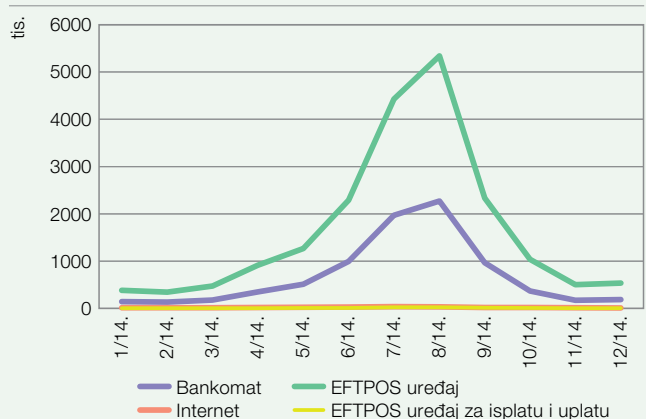
Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost transakcija prihvaća tijekom svakog izvještajnog mjeseca u 2014.
Izvor: HNB

U 2014. ukupno je evidentirano 28,5 milijuna transakcija prihvaća platnih kartica inozemnih izdavatelja s ukupnom vrijednosti od 18.553,1 milijun kuna izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja.

U prva tri mjeseca 2014. vrijednost transakcija prihvaća platnih kartica inozemnih izdavatelja prosječno je mjesečno iznosila 415,6 milijuna kuna. Trend porasta primjetan je do mjeseca kolovoza kada je dosegao razinu od 5.071,7 milijuna kuna te u rujnu počinje padati. U mjesecu prosincu 2014. vrijednost transakcija prihvaća platnih kartica inozemnih izdavatelja iznosila je 447,2 milijuna kuna (Slika 35.).

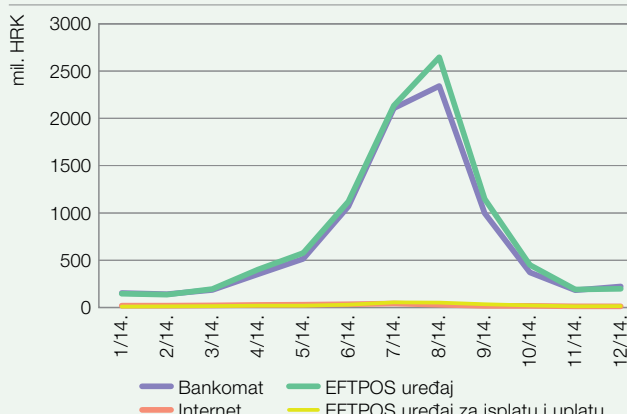
Također, iz pregleda vrijednosti transakcija prihvaća vidljivo je da su se imatelji platnih kartica izdanih u inozemstvu podjednako koristili bankomatima i EFTPOS uređajima, s naznakom kako je na EFTPOS uređajima izvršen dvostruko veći broj transakcija prihvaća (slike 36. i 37.).

Slika 36. Broj transakcija prihvaća platnih kartica inozemnih izdavatelja prema prihvatnim uređajima

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj transakcija prihvaća platnih kartica tijekom svakog izvještajnog mjeseca u 2014.
Izvor: HNB

Slika 37. Vrijednost transakcija prihvaća platnih kartica inozemnih izdavatelja prema prihvatnim uređajima u kunama

Napomena: Podaci se odnose na ukupnu vrijednost transakcija prihvaća platnih kartica tijekom svakog izvještajnog mjeseca u 2014.
Izvor: HNB

Od ukupnih transakcija prihvaća platnih kartica inozemnih izdavatelja u 2014.:

- preko bankomata: prihvaćeno je 8,2 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 8.634,9 milijuna kuna;
- preko EFTPOS uređaja: prihvaćeno je 19,9 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 9.340,2 milijuna kuna;
- internetom: prihvaćeno je 0,3 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 281,9 milijuna kuna;
- preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu: prihvaćen je 0,1 milijun transakcija s ukupnom vrijednosti od 296,1 milijun kuna.

Prosječna vrijednost transakcije prihvaća platnih kartica inozemnih izdavatelja iznosila je:

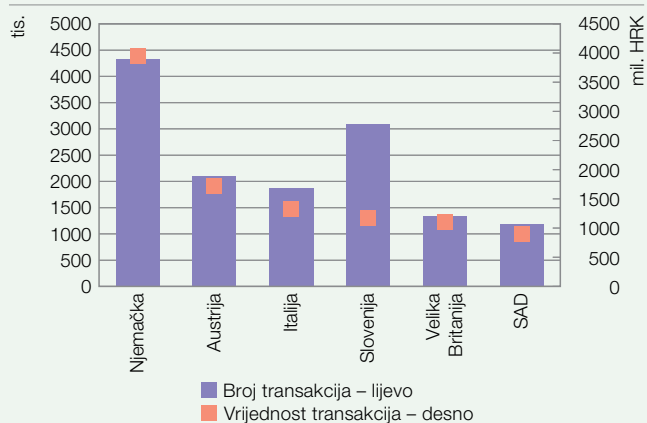
- preko EFTPOS uređaja: 470,39 kuna;
- internetom: 1.060,31 kunu;
- preko bankomata: 1.047,15 kuna i
- preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu: 2.354,74 kune.

U 2014. ukupno je evidentirano 20,14 milijuna transakcija (70,7%) prihvaća platnih kartica inozemnih izdavatelja za kupnju robe i usluga s ukupnom vrijednosti od 9.622,95 milijuna kuna (51,9%) izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja i 8,36 milijuna transakcija (29,3%) prihvaća platnih kartica za podizanje gotovog novca s ukupnom vrijednosti od 8.930,17 milijuna kuna (48,1%).

U 2014. evidentirane su transakcije prihvaća učinjene platnim karticama inozemnih izdavatelja iz ukupno 178 država. Prihvat platnih kartica izdanih u šest najzastupljenijih država (Njemačka, Austrija, Italija, Velika Britanija, Slovenija i SAD) sudjeluje s 49% u ukupnom broju transakcija prihvaća platnih kartica inozemnih izdavatelja i s 55% u ukupnoj vrijednosti transakcija prihvaća platnih kartica inozemnih izdavatelja.

Nadalje, samo jedna od šest prikazanih država jest država izvan EU-a i to je SAD. Ukupan broj transakcija prihvaća izvršenih platnim karticama izdanim u SAD-u u 2014. iznosio je 1,2

Slika 38. Broj i vrijednost transakcija prihvaata platnih kartica inozemnih izdavatelja prema državi izdavatelja – šest najzastupljenijih država

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost transakcija prihvaata platnih kartica prema državi izdavatelja platne kartice u 2014.
Izvor: HNB

milijuna s ukupnom vrijednosti od 900,5 milijuna kuna. Od šest prikazanih država u 2014. najveća vrijednost transakcija prihvaata platnih kartica učinjena je platnim karticama izdanim u Njemačkoj u iznosu od 3.945,7 milijuna kuna. U skladu s tim i najveća prosječna vrijednost po kartičnoj transakciji u iznosu od 912 kuna ostvarena je karticama njemačkih izdavatelja, a najmanja karticama slovenskih izdavatelja. (Slika 38.)

6. Transakcije prihvata platnih kartica prema djelatnostima trgovaca

U ovom poglavlju prikazuju se podaci o prihvatu platnih kartica podijeljenom prema djelatnostima trgovaca.

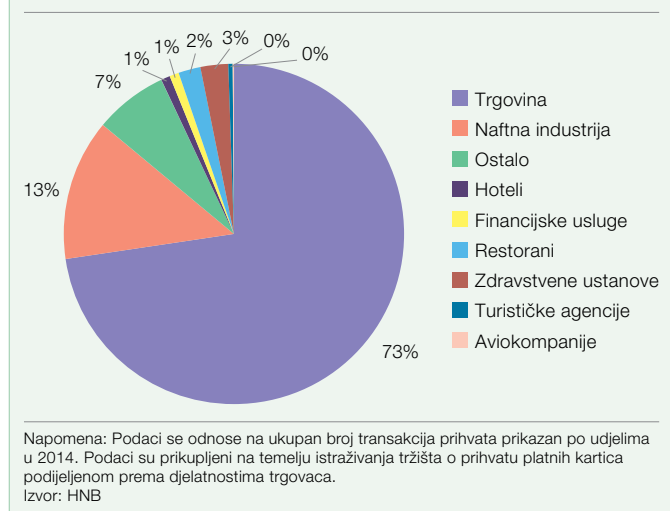
Podaci obuhvaćaju uzorak pružatelja platnih usluga prihvatitelja koji sudjeluju s više od 95% u broju i u vrijednosti transakcija prihvata platnih kartica za kupnju robe i usluga u 2014. Pritom su:

- uključene samo transakcije prihvata platnih kartica za kupnju robe i usluga preko EFTPOS uređaja i internetom;
- djelatnosti trgovaca podijeljene na trgovinu, naftnu industriju, financijske usluge, hotele, zdravstvene ustanove, turističke agencije, aviokompanije i ostalo.

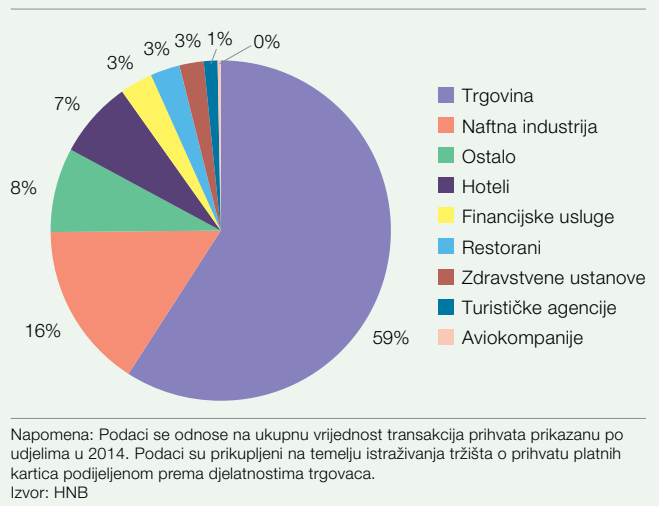
Od sedam navedenih djelatnosti trgovaca najzastupljenija je djelatnost trgovina, koja u broju transakcija prihvata platnih kartica za kupnju robe i usluga sudjeluje sa 73%, dok u vrijednosti transakcija sudjeluje s 59%. Zatim slijedi naftna industrija, koja u broju transakcija prihvata platnih kartica za kupnju robe i usluga sudjeluje s 13%, a u vrijednosti transakcija sudjeluje sa 16%.

Kod hotelskih usluga evidentiran je manji broj transakcija s većim vrijednostima, pa tako one u broju transakcija prihvata platnih kartica za kupnju robe i usluga sudjeluju s 1%, dok u vrijednosti transakcija sudjeluju sa 7% (slike 39. i 40.).

Slika 39. Broj transakcija prihvata platnih kartica za kupnju robe i usluga prema djelatnostima

Slika 40. Vrijednost transakcija prihvata platnih kartica za kupnju robe i usluga prema djelatnostima

Transakcije prihvata razvrstane su na prihvata platnih kartica izdanih od:

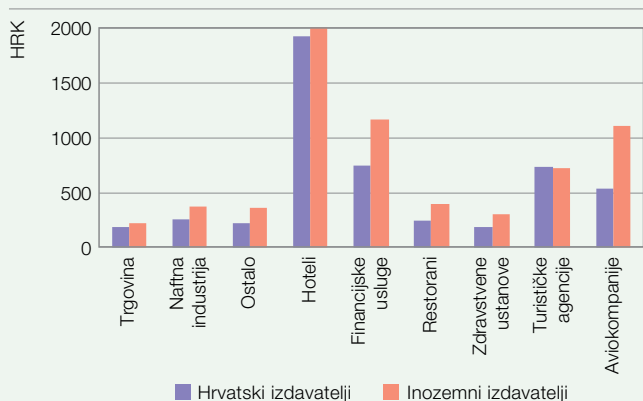
- pružatelja platnih usluga izdavatelja koji je odobrenje za rad ili odobrenje za obavljanje usluge izdavanja platnih kartica dobio od HNB-a (u nastavku teksta: hrvatski izdavatelj) ili
- pružatelja platnih usluga izdavatelja koji je odobrenje za rad ili odobrenje za obavljanje usluge izdavanja platnih kartica dobio od nadležnog tijela drugih država članica ili trećih država (u nastavku teksta: inozemni izdavatelj).

Platne transakcije prihvata platnih kartica razvrstane prema izdavatelju i djelatnostima dane su u Tablici 11.

Od ukupnog broja transakcija prihvata platnih kartica hrvatskih izdavatelja vidljivo je kako je najveći broj transakcija evidentiran u trgovini (73,74%) i naftnoj industriji (14,64%). Od ukupnog broja transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja vidljivo je kako je najveći broj transakcija evidentiran u trgovini (67,90%).

Od ukupne vrijednosti transakcija prihvata platnih kartica hrvatskih izdavatelja najveća vrijednost transakcija evidentirana je u trgovini (63,24%) i naftnoj industriji (18%). Od ukupne vrijednosti transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja najveća vrijednost transakcija evidentirana je u trgovini (47,29%) i hotelima (15,57%).

Slika 41. Prosječna vrijednost transakcije prihvata platnih kartica za kupnju robe i usluga prema djelatnostima u kunama

Napomena: Podaci se odnose na prosječnu vrijednost transakcije prihvata prikazanu po udjelima u 2014. Podaci su prikupljeni na temelju istraživanja tržišta o prihvatu platnih kartica podijeljenom prema djelatnostima trgovaca.
Izvor: HNB

Prosječna vrijednost transakcije prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja za kupnju robe i usluga najveća je u hotelima, a najmanja u trgovini.

Prosječna vrijednost transakcije prihvata platnih kartica hrvatskih izdavatelja za kupnju robe i usluga najveća je u hotelima, slijede financijske usluge i aviokompanije, dok je najmanja u trgovini (Slika 41.).

Tablica 11. Broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica za kupnju robe i usluga prema djelatnostima

Djelatnosti	Broj transakcija – udio		Vrijednost transakcija – udio	
	Hrvatski izdavatelji	Inozemni izdavatelji	Hrvatski izdavatelji	Inozemni izdavatelji
Trgovina	73,74%	67,90%	63,24%	47,29%
Naftna industrija	14,67%	7,90%	18,00%	9,37%
Ostalo	5,92%	12,47%	6,17%	14,05%
Hoteli	0,48%	2,47%	4,40%	15,57%
Financijske usluge	0,89%	0,77%	3,14%	2,81%
Zdravstvene ustanove	2,37%	2,71%	2,08%	2,54%
Restorani	1,51%	4,70%	1,71%	5,85%
Turističke agencije	0,27%	1,03%	0,94%	2,34%
Aviokompanije	0,13%	0,06%	0,33%	0,19%
Ukupno	100%	100%	100%	100%

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i ukupnu vrijednost transakcija prihvata platnih kartica prikazane po udjelima u 2014. Podaci su prikupljeni na temelju istraživanja tržišta o prihvatu platnih kartica podijeljenom prema djelatnostima trgovaca.
Izvor: HNB

7. Pojmovnik

- **Charge kartica** je platna kartica kod koje u trenutku zadavanja platne transakcije nije osigurano pokriće na računu za plaćanje, a platne se transakcije najčešće izvršavaju do odobrenoga kredita (limita). Iznos troškova nastalih upotrebom kartice s charge funkcijom u određenom razdoblju korisnik podmiruje u cijelosti na kraju određenog razdoblja, najčešće kreditnim transferom.
- **Debitna kartica** je platna kartica koja se izdaje imateljima računa za plaćanje. Troškovi učinjeni ovom karticom naplaćuju se terećenjem računa za plaćanje, i to najčešće odmah.
- **Država članica** je država potpisnica Ugovora o Europskom gospodarskom prostoru.
- **Kartična platna shema** jest skup funkcija, procedura, postupaka, pravila i uređaja koji imatelju platne kartice omogućuju izvršenje platne transakcije i/ili podizanje gotovog novca kod pružatelja platnih usluga.
- **Kartična platna transakcija** usluga je koja se temelji na prihvatnoj kartičnoj infrastrukturi i pravilima poslovanja kartične platne sheme za izvršavanje platne transakcije debitnom ili kreditnom karticom.
- **Kreditna kartica** je platna kartica kod koje nije osigurano pokriće na računu za plaćanje, a za izvršenje platne transakcije korisniku je odobren kredit (limit). Korisnik platne kartice može izvršavati plaćanja do iznosa odobrenoga kredita (limita). Iznos svake izvršene transakcije nastale upotrebom platne kartice s kreditnom funkcijom u određenom razdoblju automatski se dijeli na ugovoreni broj otplatnih rata prema ugovorenom modelu.
- **Kartica s odgođenom naplatom** platna je kartica koja se izdaje najčešće imateljima računa za plaćanje. U trenutku zadavanja platne transakcije nije osigurano pokriće na računu za plaćanje, a platne se transakcije najčešće mogu izvršavati do odobrenog limita. Iznos ukupnih troškova nastalih upotrebom platne kartice s funkcijom odgođene naplate, u određenom razdoblju, podmiruje se u cijelosti na kraju određenog razdoblja uslugom izravnog terećenja računa za plaćanje.
- **Međunarodna platna transakcija** jest platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju dva pružatelja platnih usluga od kojih jedan pružatelj platnih usluga (primatelja plaćanja ili platitelja) posluje u RH, a drugi pružatelj platnih usluga (platitelja ili primatelja plaćanja) posluje prema propisima treće države ili druge države članice.
- **Nacionalna platna transakcija** jest platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju platitelj i pružatelj platnih usluga i pružatelj platnih usluga primatelja plaćanja ili samo jedan pružatelj platnih usluga koji posluje u RH.
- **Platni instrument** je svako personalizirano sredstvo i/ili skup postupaka ugovorenih između korisnika platnih usluga i pružatelja platnih usluga koje korisnik platnih usluga primjenjuje za iniciranje naloga za plaćanje.
- **Platna kartica** je platni instrument koji omogućuje njezinu imatelju izvršenje plaćanja robe i usluga bilo preko prihvatnog uređaja ili na daljinu i/ili koji omogućuje podizanje gotovog novca i/ili korištenje drugih usluga na bankomatu ili drugom samoposlužnom uređaju.
- **Pružatelj platnih usluga** jest institucija definirana člankom 5. ZPP-a.
- **Pružatelj platnih usluga – izdavatelj** jest institucija koja izdaje platnu karticu.
- **Pružatelj platnih usluga – prihvatitelj** jest institucija koja osigurava prihvrat platne kartice.
- **Revolving kartica** je platna kartica kod koje u trenutku zadavanja platne transakcije nije osigurano pokriće na računu za plaćanje, a za izvršenje platne transakcije korisniku je najčešće odobren revolving kredit (limit). Iznos troškova nastalih upotrebom kartice s revolving funkcijom u određenom razdoblju korisnik plaća djelomično, u utvrđenom postotku od učinjene potrošnje.
- **Treća država** je svaka strana država koja nije država članica.

8. Dodatak

8.1. Popis tablica

Tablica 1. Ukupan broj uređaja na kojima se obavlja prihvatanje platnih kartica na teritoriju RH.....	6
Tablica 2. Broj bankomata prema županijama na teritoriju RH.....	6
Tablica 3. Broj platnih kartica izdanih u RH prema korisniku.....	10
Tablica 4. Broj platnih kartica izdanih u RH prema vrsti kartice.....	11
Tablica 5. Broj imatelja platnih kartica u RH (potrošača).....	15
Tablica 6. Broj imatelja platnih kartica u RH – poslovnih subjekata (nepotrošača).....	15
Tablica 7. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija po vrsti platne kartice.....	17
Tablica 8. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga po funkciji.....	19
Tablica 9. Broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica prema prihvatnom uređaju.....	24
Tablica 10. Broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica izdanih u RH prema prihvatnom uređaju.....	26
Tablica 11. Broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica za kupnju robe i usluga prema djelatnostima.....	31

8.2. Popis okvira

Okvir 1. Rasprostranjenost uređaja u RH na dan 31. prosinca 2014.	4
Okvir 2. Zastupljenost platnih kartica potrošača u RH na dan 31. prosinca 2014.	9
Okvir 3. Nacionalne kartične platne transakcije po stanovniku u 2014.	16
Okvir 4. Transakcije prihvata platnih kartica prema prihvatnim uređajima u 2014.	23

8.3. Popis slika

Slika 1. Četverostrana kartična shema u RH.....	5
Slika 2. Trostrana kartična shema u RH.....	6
Slika 3. Broj bankomata na teritoriju RH prema funkcijama.....	7
Slika 4. Broj bankomata na teritoriju RH prema sigurnosnim obilježjima.....	7
Slika 5. Broj EFTPOS uređaja na teritoriju RH.....	7
Slika 6. Broj beskontaktno-kontaktne EFTPOS uređaja na teritoriju RH.....	8
Slika 7. Broj EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu na teritoriju RH.....	8
Slika 8. Broj platnih kartica.....	10
Slika 9. Broj korištenih, nekorisćenih i blokiranih platnih kartica.....	11
Slika 10. Broj korištenih platnih kartica prema vrsti kartice.....	11
Slika 11. Broj nekorisćenih platnih kartica prema vrsti kartice.....	12
Slika 12. Broj blokiranih platnih kartica razvrstanih prema vrsti kartice.....	12
Slika 13. Broj novoizdanih platnih kartica prema vrsti kartice.....	12
Slika 14. Broj deaktiviranih platnih kartica prema vrsti kartice.....	13
Slika 15. Broj deaktiviranih platnih kartica prema inicijativi.....	13
Slika 16. Broj kontaktnih i beskontaktnih platnih kartica.....	14
Slika 17. Broj kontaktnih platnih kartica.....	14
Slika 18. Broj beskontaktnih platnih kartica.....	14
Slika 19. Broj i vrijednost nacionalnih i međunarodnih kartičnih platnih transakcija.....	17

Slika 20. Broj nacionalnih kartičnih platnih transakcija prema prihvatnim uređajima.....	18	Slika 31. Ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica prema izdavatelju platne kartice.....	25
Slika 21. Vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija prema prihvatnim uređajima.....	18	Slika 32. Broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica izdanih u RH	26
Slika 22. Prosječan mjesečni broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija po korištenoj platnoj kartici	18	Slika 33. Broj transakcija prihvata platnih kartica izdanih u RH prema vrsti transakcije	26
Slika 23. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca.....	20	Slika 34. Vrijednost transakcija prihvata platnih kartica izdanih u RH prema vrsti transakcije	27
Slika 24. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija polaganja gotovog novca.....	20	Slika 35. Broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja.....	28
Slika 25. Broj i vrijednost međunarodnih kartičnih platnih transakcija.....	21	Slika 36. Broj transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja prema prihvatnim uređajima.....	28
Slika 26. Broj i vrijednost međunarodnih kartičnih platnih transakcija za sedam najzastupljenijih država.....	21	Slika 37. Vrijednost transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja prema prihvatnim uređajima.....	28
Slika 27. Usporedni prikaz korištenja različitih instrumenata plaćanja u 2014. – vrijednost u kunama	22	Slika 38. Broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja prema državi izdavatelja – šest najzastupljenijih država.....	29
Slika 28. Usporedni prikaz korištenja različitih instrumenata plaćanja u 2014. – broj.....	22	Slika 39. Broj transakcija prihvata platnih kartica za kupnju robe i usluga prema djelatnostima.....	30
Slika 29. Ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica	24	Slika 40. Vrijednost transakcija prihvata platnih kartica za kupnju robe i usluga prema djelatnostima.....	30
Slika 30. Prosječna vrijednost transakcije prihvata platnih kartica prema prihvatnim uređajima	25	Slika 41. Prosječna vrijednost transakcije prihvata platnih kartica za kupnju robe i usluga prema djelatnostima.....	31

HRVATSKA NARODNA BANKA

ISSN 1849-790X (online)